

Pravno mnenje zanika, da je slovenščina kot uradni jezik enakopravna nemščini:

Galicija: je dvojezičen žig prepovedan?

Ravno v dneh, ko je urad koroške deželne vlade v posebnem stališču k vprašanju izpolnitve določil člena 7 avstrijske državne pogodbe izjavil, da oblasti v deželi nikoli niso kršile ustavne zapovedi o enakopravnosti vseh državljanov in da o zamudnosti reševanja moremo govoriti le pri dvojezični topografiji, je isti urad koroške deželne vlade poslal župnijskemu uradu Galicije posebno pismo, kjer prepoveduje uporabo dvojezičnega farnega žiga.

Gališki župnik Valentin Gotthardt je po koroški škofijski sinodi na podlagi sinodalnega zakona dal napraviti dvojezičen uradni žig župnije. Tak dvojezičen žig bi odgovarjal tudi duhu sožitja med obema narodnima skupnostima na Koroškem, ne glede na to, da konsekvntno dvojezičnost tudi terjata člen 7 avstrijske državne pogodbe.

Pač pa so se kmalu nato obregnele nekatere osebe ob dvojezični žig: motila jih je na njem slovenska oznaka. Pritožile so se na ordinariatu in na deželni vladi, ker je nemško čistoto na uradnem cerkvenem dokumentu kazil uradni dvojezični žig. Uradniki koroške deželne vlade so pa izjemoma enkrat pohiteli ter od notranjega ministrstva zahtevali primerno pravno mnenje ter ga poslali župnijskemu uradu Galicija. Dobesedno je v tem pravnem mnenju zapisano:

„Wenn auch die Bestimmungen über die Staatssprache für die staatlichen Behörden

und Ämter gedacht sind, sind sie doch in gleicher Weise für sonstige Körperschaften bindend, die — wie die Altmatrikenführer — in staatlichem Auftrag tätig sind. Der allenfalls vertretenen Auffassung, daß die Bestimmung des Art. 8 B-VG der zusätzlichen Verwendung einer anderen Sprache neben der deutschen nicht im Wege stünde, ist entgegenzuhalten, daß es in diesem Fall nicht der im Art 8 B-VG vorgesehenen bundesgesetzlichen Regelungen zum Schutze sprachlicher Minderheiten bedürfte.

Rechtsvorschriften, aus denen abgeleitet werden könnte, daß im Gegensatz zu dieser Rechtslage von den Altmatrikenführern in Gebieten, in denen eine Minderheit siedelt, die Amtssiegel zweisprachig zu führen sind, bestehen nicht. Ob eine Änderung der bestehenden Rechtslage in Ausführung des § 7 Abs. 3 des Staatsvertrages von 1955 erforderlich wäre, ist eine Frage, die noch eingehender Prüfung bedarf und die zum Gesamtkomplex der Probleme der slowenischen Volksgruppe in Kärnten gehört, die derzeit auf verschiedenen Ebenen ausführlich untersucht werden. Die bestehende Rechtslage schließt jedoch auf jeden Fall die Verwendung zweisprachiger Siegel aus.“

Pismo, ki nosi podpis „za deželnega glavarja: dr. Medwed, l. r.“, je eden od najbolj direktnih dokazov, da za slovenščino v uradih kljub državni pogodbi očitno ni prostora. Zanimalo bi nas, če je deželni glavar sam o tem informiran. Ne glede na to, da bi moral uradnik deželne vlade dr. Medwed pravzaprav vedeti, da je člen 7 državne pogodbe ustavno določilo in kot tak pred raznimi drugimi določili o uporabi jezikov na

uradih obvezen, pa je naravnost izzivalen tisti stavek, kjer je zapisano, da trenutno pravno stanje izključuje uporabo dvojezičnega žiga.

Sicer domnevamo, da so se razni politiki skrili za pismom podrejenega uradnika, kljub temu pa ima to pismo svojo težo — in je uradno dokumentirana izjava, da slovenščina ni enakopravna. Uradno potrjena diskriminacija torej.

Policija ne ščiti slovenskih ustanov

V zadevi bombnega atentata na sedež Abwehrkämpferbunda in Heimatdiensta policija še vedno preiskuje. Poleg nekaterih več ali manj vročih sledi so eksperti ugotovili, da je bilo razstrelivo zmešano iz raznih kemikalij. Tako razstrelivo sicer more hitro eksplodirati, mešanico pa prav tako napraviti vsak, ki se količkaj spozna na kemijo.

Čeprav je bila nevarnost, da bi po obdobjih dr. Feldnerja, češ da so bombo podtaknili „Avstriji sovražni ekstremisti“, kakšen atentat doletel tudi sedež katere slo-

venske organizacije, policija ni ukrenila nič. To nevarnost vidijo celo vidni predstavniki policije in so to tudi izjavili. Le da npr. sedeža NSKS po atentatu na sedež KHD ni stražil niti en sam policaj. Ne ob šestih zvečer, ne od devete ure naprej, kot so to delali pri Heimatdienstu, in tudi ne pozneje. Da policija za Slovence ni ravno „prijatelj in pomočnik“, vemo že od dogodkov jeseni 1972. Pač pa upravičeno pričakujemo od varnostnih organov, da po zadnjih izkušnjah jemljejo svoje naloge tudi resno.

Konferenca županov je predlagala, naj Hrvate zastopa večina:

Hrvatom nočejo uresničiti člena sedem

O „bratovskem sporu“ gradiščanskih Hrvatov so zadnje dni avstrijski časopisi na veliko pisali. „Hrvati se branijo“ proti izpolnitvi določila člena 7 državne pogodbe, je bilo zapisano v velikem delu tiska. Ter izgovor: kako naj izpolnimo državno pogodbo, če si Hrvati niso edini?

Če pogledamo malo natančneje položaj gradiščanskih Hrvatov in osvetlimo politična ozadja, se pokaže dokaj drugačna slika: Politično so razdeljeni. Člani Hrvatskega kulturnega društva (predsednik dr. Müller) so naseljeni politično desno od sredine ter v narodnostnem oziru mislijo bolj samostojno; druga skupina, socialistični Hrvati, pa niso narodno-politično organizirani. Podobno kot pri nas Einspieler, je tam socialistični poslanec Robak tisti, ki se sicer še priznava, da ni nemškega porekla, pač pa zagovarja asimilacijsko politiko. Samo po sebi umevno, da je Robak zastopnik Hrvatov le zaradi tega, ker se je sam imenoval kot takega. Čeprav je njegova skupina številčno le majhna, je pa na vplivu tem močnejša: Leta 1972 je Kreisky, ker se je bal, da na Gradiščanskem ne bi prišlo do podobnih pogromov kot na Koroškem, na hitro sklical konferenco gradiščanskih županov, ki so se tako posvetovali in sklepali o Hrvatih, s katerimi niso imeli povezave.

V resoluciji, ki so jo sklenili župani v Štikabronu (nekdaj Stinkenbrunn) je zapisano, „da pretežna večina gradiščanske manjšine ni zainteresirana na formalistični izpolnitvi člena 7, kot jo določeni krogi zahtevajo.“ Nadalje pravijo, da o usodi manjšine more odločati le manjšina sama ali za to poklicana in legitimirana večina. Po-

leg tega so se župani obregnili ob aktiviteti Jugoslavije, ki da vse preveč verjame le nekaterim samosvojcem, ki da nimajo pristašev, in da je to vmešavanje v notranje-avstrijske zadeve. Konferenca županov zahteva nadalje še posebno povpraševanje v vseh hrvatskih in dvojezičnih občinah, ali naj bi se državna pogodba sploh izpolnila.

Ne glede na druge škandalozne izjave županov pa so le-ti le nekaj priznali: namreč, da državna pogodba ni izpolnjena: morajo namreč šele vprašati prebivalstvo, ali to sploh hoče. Prav tako nevaren je argument, da lahko odloča o usodi manjšine tudi za

to poklicana ali legitimirana večina. Od koga legitimirana?

Predsednik kulturnega društva dr. Müller je vsekakor pred nedavnim dejal, da se bodo gradiščanski Hrvati obrnili za pomoč na SR Hrvatsko, če dežela ne bo v stanu, podpreti s primerno subvencijo list „Hrvatske novine“. Nekaj tednov pred zadnjim jugoslovansko noto pa je SR Hrvatska sporočila gradiščanski deželni vladi, da trenutno ni zainteresirana, da bi gradiščanski politiki obiskali SR Hrvatsko. Pod vodstvom dr. Müllerja pa so gradiščanski Hrvati bili prejšnji teden gostje SR Hrvatske.

Marinkovič je obiskal sedež NSKS

Svetnik jugoslovanskega veleposlaništva na Dunaju Hranislav Marinkovič je v četrtek, 14. novembra 1974, v spremstvu generalnega konzula SFRJ v Celovcu Bojana Lubeja in konzula Petra Zupančiča uradno obiskal obe osrednji organizaciji koroških Slovencev na junih sedežih v Celovcu.

Na sedežu Narodnega sveta koroških Slovencev je visokega gosta pozdravil predsednik NSKS dr. Joško Tischler, navzoči pa so bili tudi člani predsedstva.

Tako predstavniki Narodnega sveta koroških Slovencev kot Zveze slovenskih organizacij na Koroškem so gosta podrobno seznanili s trenutnim položajem in perečimi problemi slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Zahvalili so se za vsestransko pomoč Jugoslavije pri boju manjšine za njene narodnostne pravice, hkrati pa so za prosili državo matičnega naroda za ustrezno podporo tudi v prihodnje.

Svetnik ambasade Marinkovič je predstavnikom koroških Slovencev zagotovil, da bo Jugoslavija tudi v bodoče podpirala manjšino v boju za popolno izpolnitev določil člena 7 državne pogodbe. Pri tem je poudaril stalno skrb vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti za usodo slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji in za ureditev njenih življenjskih vprašanj, kar med drugim prihaja do izraza tudi v zadnji noti Jugoslavije avstrijski vladi.

V okviru skupne večerje pri Miklavžu v Bilčovsu so imeli predstavniki obeh osrednjih organizacij še priliko za daljši pomenek s svetnikom ambasade Hranislavom Marinkovičem.

Že dva dni poprej pa je generalni konzul Bojan Lubej obiskal prostore Narodnega sveta koroških Slovencev in „Našega tednika“.

Iz „Die Furche“:

Ist die Blamage notwendig?

Österreichs Minderheitenfrage in Kärnten gehört zu jenen Problemen, deren Lösung immer schwieriger wird, je länger man sie vor sich herschiebt. Als Österreich 1955 froh war, den Staatsvertrag endlich bekommen zu haben, wären die Kärntner wahrscheinlich noch bereit gewesen, sich an zweisprachige Ortsschilder zu gewöhnen. In den Augen der Slowenen hat purer innen- und lokalpolitischer Opportunismus damals verhindert, daß Österreich seine staatsvertraglich festgelegte Pflicht erfüllte. Mag sein, daß auch die Regierung Kreisky allzu eilig vor dem Volkszorn zurückgewichen ist, daß mit mehr Härte damals noch einiges erreicht hätte werden können. Wie immer es sich damit auch verhalten mag: Österreich muß sich nun klar darüber werden, daß die Internationalisierung des Kärntner Ortstafelstreites nun nicht mehr vermieden werden kann.

(Dalje na strani 5)

ÖVP predstavila program

Zdaj je tudi koroška ÖVP predstavila svoj volilni program za deželnozbornske volitve. Novi so vsekakor pogledi na vprašanja koroških Slovencev. Tako naj se državna pogodba ne izpolni na celotnem teritoriju, kjer živi manjšina, ampak kjer je vsaj določen del Slovencev. Na vprašanje, ali ti predlogi pomenijo revizijo državne pogodbe, in pri katerem odstotku se zanj začne manjšinska zaščita, strankin predsednik Bacher ni dal konkretnega odgovora. Vprašljivo je seveda tudi, ali bo snubljenje rjavih volilcev prišlo kaj uspeha — ali pa bodo samo bumerang — kot pri socialistih.

Pogovor z novim intendantom za Koroško, Ernstom Willnerjem

Več pozornosti lokalnim oddajam za ORF

Z reformo avstrijskega radia je tudi celovški studio ORF-a dobil novega intendantanta. Dosedanji upravnik studia na Gradiščanskem, Ernst Willner, in njegov novi delokrog na Koroškem. O njegovih načrtih se je z njim pogovarjal Florijan Sablatschan:

NT: „Herr Intendant, Sie feiern mit der neuesten Einsetzung als Intendant von Studio Kärnten Kärntner Comeback; — Sie waren ja schon früher hier tätig.“

Was gedenken Sie jetzt, nachdem Sie wieder zurück gekommen sind, zu ändern?“

Willner: „Ändern kann man nur auf längere Sicht etwas; das Rundfunkprogramm ist sehr aktuell, und im Schema etwas schwer zu ändern. Geändert soll vor allem wieder im Lokalen werden, es muß grö-

berer Wert auf mehr Lokalisierung gelegt werden, es werden einige aktuelle Sendungen dazu kommen und es schweben mir verschiedene Sendungstypen vor, die man sicher einmal ausprobieren wird müssen, um dann zu sehen, wie sie ankommen.“

NT: „Können Sie hier schon konkrete Angaben machen?“

W.: „Das kann ich aus dem Grunde nicht, weil ich jetzt erst drei Wochen da bin, von den 3 Wochen war ich fast 2 Wochen nur in Wien bei Sitzungen. Ich glaube, daß sich ungefähr gegen Ende Jänner alles herauskristalisieren wird.“

NT: „Ein weiteres Problem wird ja auch die Regionalisierung besonders des Fernsehens sein. Sie erwähnten schon zu Beginn

ihres Antrittes mehr Kärnten im Fernsehen. Wie stellen Sie sich das vor?“

W.: „Da gibt es kurzfristige Anliegen und längerfristige Pläne. Kurzfristig stell ich mir vor, daß man zu einer Regionalisierung des Fernsehens überleiten könnte, indem man mehrere kleinere Sendungen aus Kärnten macht. Diese müssen finanziell nicht sehr aufwendig sein — solche Dinge scheitern ja immer am Geld —, sondern es müssen Sendungsformen gefunden werden, die aus den Bundesländern und vor allem von den Bundesländern selbst gestaltet werden können, die nicht viel Geld und nicht viel Zeit fordern und trotzdem das Land Kärnten präsentieren können. Es gibt hier viele Dinge, die im Fernsehen überhaupt noch nie aufs Bild gesetzt wurden...“

NT: „Die aber zentral gesendet werden?“

W.: „Sicher müssen sie jetzt zentral gesendet werden. Das lokale Fernsehen, was man im allgemeinen darunter versteht, ist ja auch nicht in weiter Ferne: man rechnet mit dem Jahr 1978.“

NT: „Herr Intendant, Intendant sind Sie ja nicht das erstmal. Sie waren seit 1970 Intendant des Studio Burgenland. Auch in diesem Bundesland gibt es eine Minderheit, gibt es Minderheiten. Die Kroaten haben zwar keine eigene Radiosendungen, sie sind also schlechter dran als die Kärntner Slowenen. Wird es im Zuge einer Regionalisierung trotzdem zu slowenischen Fernsehsendungen kommen?“

W.: „Sehen sie, in Wien hat sich dieses Problem ganz anders gestellt, weil es ja zwischen Wien, Niederösterreich und Burgenland keine getrennte Welle gibt. Hier war der Widerstand gegen die kroatischen Sendungen besonders groß, denn es ist nicht nur das Burgenland allein anzusprechen, sondern weil auch Wien und Niederösterreich kroatische Sendungen mithören müßten. Bei einer Wellentrennung, wie sie jetzt vorgesehen ist, bin ich überzeugt, daß es auch in Burgenland kroatische Sendungen geben wird. Was nun slowenische Sendungen im Fernsehen betrifft, kann das auf Kärnten gesehen, heute überhaupt niemand absehen, wie das sein wird. Wir wissen weder, wieviel Zeit wir haben, noch wissen wir, wieviel Geld das kostet und wieviel wir wirklich senden können. Also hier jetzt wirklich etwas zu versprechen, wäre ganz einfach leichtfertig, weil niemand die Tatsächlichkeit abschätzen kann.“

NT: „Werden Sie auch Kooperationen z. B. mit dem slowenischen Fernsehen pflegen?“

(Nadaljevanje na 4. strani)

Dr. Pavel Apovnik

komentira:

Bivši vicekancler dr. Hermann Withalm je minuli petek izjavil uredniku Kleine Zeitung, da more po njegovem mnenju rešiti koroško manjšinsko vprašanje edino „koncentracijska zvezna vlada“, torej vlada, v kateri bi bile zastopane SPÖ, ÖVP in FPÖ. Withalm utemeljuje svoje stališče s tem, da so bili naloženi Avstriji trije (veliki) zunanepolitični problemi: Južna Tirolska, odnos do evropskih skupnosti in problem koroških Slovencev. Od teh problemov je zadnji še odprt. Na vprašanje urednika, zakaj ÖVP ne pozvame iniciative v tem državopolitično tako važnem vprašanju, je Withalm izjavil: „Zakaj naj bi ÖVP hodila po kostanj v žerjavico za SPÖ? Mnenja sem, da more to vprašanje rešiti samo vlada, ki sloni na najširši podlagi.“

Če šteje Withalm koroško manjšinsko vprašanje med zunanje-politične probleme iste teže kakor Južna Tirolska in odnos Avstrije do evropskih skupnosti, tedaj mu v tem pritrđim, saj je avstrijska državna pogodba, ki zagotavlja koroškim Slovcem enakopravnost in narodne pravice, fundament suverenosti republike

Avstrije. Toda vlada treh strank še ne pomeni, da bo le-ta pripravljena ali zmožna, da reši odprta vprašanja v zvezi s členom 7 avstrijske državne pogodbe. Nasprotno, če pomislim na sklep predsednikov treh večinskih strank z dne 17. septembra 1974 o ugotavljanju manjšine, tedaj si od skupne vlade teh strank ne obetam ničesar dobrega za nas koroške Slovence. Pa tudi če pomislim na zakon o manjšinskem šolstvu in na zakon o slovenščini pred sodišči iz leta 1959, ki sta bila sprejeta v času koalicije med ÖVP in SPÖ, mimo nas koroških Slovencev, na zakona, ki sta zožila naše pravice, namesto, da bi konkretizirala člen 7 v smislu manjšinske zaščite, ne morem verjeti, da bi koncentracijska vlada rešila naš problem v smislu državne pogodbe. S tem pa nočem reči, da je vlada ene same stranke, pa naj bo to SPÖ ali ÖVP, boljši garant oziroma sploh garant za izpolnitev obveznosti iz člena 7 državne pogodbe.

Dokler se bodo večinske stranke ozirale na tiste, ki vidijo v zadovoljivi rešitvi koroškega manjšinskega vprašanja „izdajstvo domovine“, tako dolgo rešitve ne bo. Trenutno večinske stranke velikodušno druga drugi prepuščajo „prednost“ v hoji po kostanj v žerjavico. Kaj, če bi raje skrbele za to, da manjšinski problem ne bi bil vroč kostanj v ognju nacionalne stranke, temveč priložnost, da stranke izkažejo njihovo državniško odgovornost in sposobnost, da vodijo pravno državo, ki spoštuje pravilo: pacta sunt servanda — pogodbe je treba izpolnjevati.

Tudi v Sovjetski zvezi je živahno zanimanje za naše probleme:

„Pravda“ piše o diskriminaciji Slovencev

Kot so nam javili iz Moskve, je sovjetska javnost dobro poučena o položaju koroško-slovenske skupnosti. Sovjetski tisk o tem redno poroča, posebno dnevniki. Sodeč po splošnem vtisu se bo to vprašanje moralo premakniti z mrtve točke v bližnji prihodnosti, v smeri izboljšanja neizhodnega stanja koroško-slovenskih rojakov.

Osrednji sovjetski dnevnik „Pravda“, ki izhaja v nakladi 10 milijonov izvodov, in je tako največji časopis na svetu, je o zadnji jugoslovanski noti Avstriji objavil pod naslovom „Odločen protest“ daljše poročilo: „Jugoslovanska vlada je pri vladi Avstrije vložila odločen protest zaradi izmikanja v izpolnjevanju obveznosti, ki izhajajo iz avstrijske državne pogodbe, še posebno onih v zvezi s pravicami in položajem slovenske in hrvaške narodne manjšine ter denacifikacije.“

Jugoslovanska nota opozarja, da Avstrija omejuje in odklanja pravice slovenske in hrvaške narodne manjšine na področju šolstva in pri uporabi slovenščine in hrvaščine kot uradnih jezikov dodatno k nemškemu, enakopravno udeležbo manjšinskih predstavnikov v kulturi ter v pravosodnih in upravnih organih.

Jugoslovanska nota nadalje obsoja dejav-

nost sil, ki zastopajo neonacistična stališča, „o njih dejavnosti priča rušenje in skrunitev spomenikov padlim v antihitlerjevskem boju“, stoji v noti. — Novi primer take nemotene dejavnosti je mednarodni sestanek pripadnikov SS v Krivi Vrbi dne 5. oktobra 1974. Posebno pozornost vzbuja dejstvo, da so se tega sestanka udeležili uradni predstavniki avstrijske oblasti in armade. Jugoslovanska vlada želi še enkrat spomniti avstrijsko vlado, da je v takem stanju nemote-

FPÖ: porazi deželnozborskih volitev imajo posledice - uganka glede tajnega člana NPD

- Avstrijski svobodnjaki so trenutno v procesu krčenja: stranka Friedricha Petra je pri zadnjih deželnozborskih volitvah na Predarlškem ter na Štajerskem utrpela hude izgube. Na občnem zboru FPÖ se je zato stavilo vprašanje, ali je Peter sploh še zmožen, da odvrne od stranke še hujše poraze.

Vsi so sicer hvalili sposobnost po službenih letih šefov strank najbolj čilega predsednika, da mu je uspelo peljati stranko iz izolacije ter vsaj stranko kot celoto otresti

ne dejavnosti nacističnih sil bilo nedavno uporabljeno ozemlje Avstrije za vdor teroristične skupine v Jugoslavijo in da v Avstriji deluje fašistična skupina, imenovana ustaški vod.

Tako moskovska „Pravda“ o jugoslovanski noti dne 6. nov. t. l. na osnovi poročila sovjetske tiskovne službe TASS. Sovjetska zveza je ena od štirih vesil, tvorcev avstrijske državne pogodbe. Mislimo, da je s tem v zvezi še poseben komentar odveč.

madeža nacizma (na Koroškem veljajo seveda druga merila). Kar se mu je tokrat očitalo: licitiranje ter cik-cak-kurz v vseh notranjepolitičnih važnih temah — nazadnje v zadevi ORF-a. Ta nezanesljivost je po besedah njegovih nasprotnikov bila vzrok za zadnje izgube. Zahtevali so torej Petrovo glavo. Ali naslednik NS-Rheintaller-ja je znal preživeti občni zbor: delegati so ga prosili, naj bi vjeval tudi naslednje državnozborske volitve za FPÖ.

(Dalje na 8. strani)

citati

„Am besten, wir stellen die Slowenen nach dem Lebendgewicht fest!“ (Ernst Geyer, 132 kg težak in urednik KTZ, na tiskovni konferenci ÖVP o ugotavljanju manjšine)

„Allerdings genügt die freundliche Duldung des anderen nicht. Man kann den Nächsten auch in aller Toleranz zugrundegehen lassen. Der Respekt vor dem anderen und seine Eigenart muß durch helfende Solidarität ergänzt werden.“ (Dobitnik nobelove nagrade za mir Willy Brandt o zaščiti manjšin.)

„Macht Gallob aus Kärnten ein Abtreibungszentrum?“ (Zaskrbljeno vprašanje Kleine Zeitung glede tarifov za splav v celovških bolnicah.)

UNESCO: Avstrija je v škripcih glede manjšin

V programski komisiji UNESCO za komunikacije je avstrijski delegat izjavil, da v njegovi državi ni škodljive propagande proti Jugoslaviji.

S tem pojasnilom je avstrijska delegacija odgovorila na izvajanje jugoslovanskega delegata v tej komisiji, ki je konkretno opozoril, da sta avstrijski tisk in radio postala mednarodni center propagandne dejavnosti proti Jugoslaviji in njenim koristim. Avstrijski časopisi med drugim spodbujajo nacionalno nestrpnost in diskriminacijo proti slovenski manjšini, in na to je jugoslovanska vlada z noto opozorila avstrijsko vlado.

V odgovoru je jugoslovanski predstavnik Tomo Martelanc med drugim navedel pisanje nekega avstrijskega časopisa, ki trdi, da za slovensko manjšino ne bo rešitve tako dolgo, dokler bosta v delu Avstrije, kjer živijo Slovenci, „obstajala dva naroda“. To pa pomeni, da en narod mora izginiti. Sirjenje takšnih idej je v nasprotju z načeli ustanovne listine OZN in z deklaracijo o človekovih pravicah.

Politični stenogram

Parlament

Govorance v parlamentu naj pri naslednji proračunski debati ne bi več večno trajale: kljubuska načelnika ÖVP in SPÖ, Koren in Weiß, sta se zmenila, da bo glavni govornik k posameznim poglavjem imel na razpolago 40 minut, nadaljni govornik pa „le“ 20 minut. Tako vsaj upajo, da bo parlament manj govoril. Napravil pa zaradi tega ne bo več: proračunska debata je sicer zanimiva za poslušalce, pač pa do bistvenih sprememb ne bo prišlo, ker so pač dandanes že vsi zakonski osnutki koncipirani ali v partijskih centralah, članom socialnega partnerstva ali v ministerialni birokraciji. Tako je vsaj parlamentarcem olajšano predolgo sedenje.

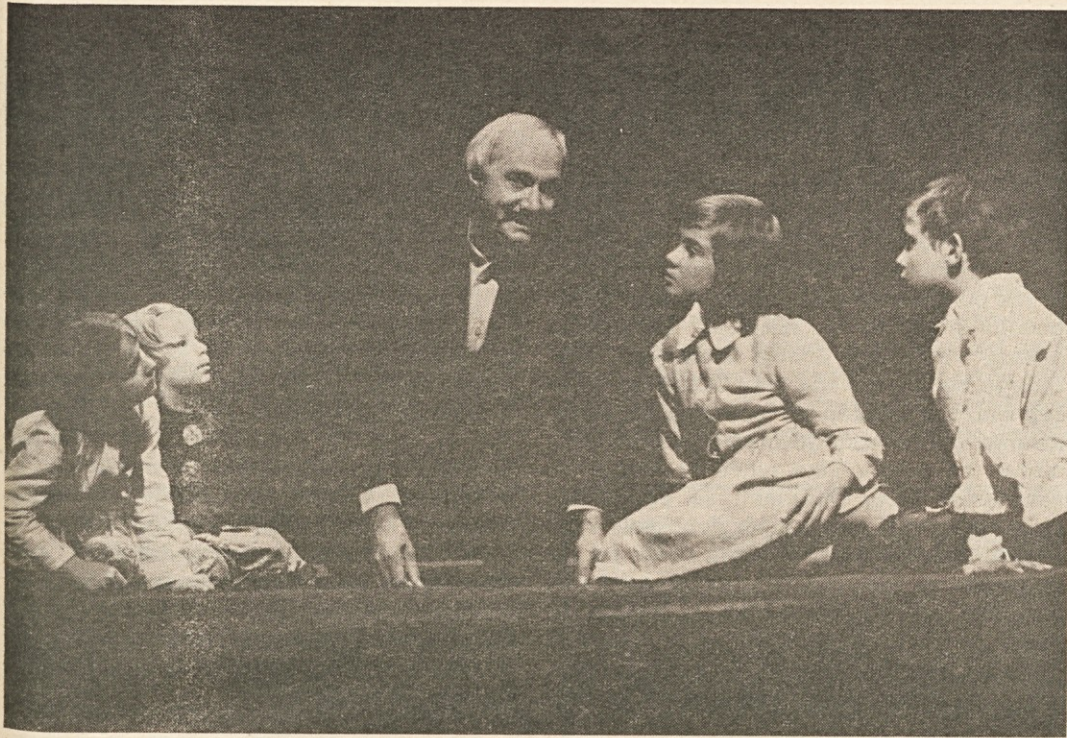
Brez vodstva

Avstrijski visokošolci so trenutno brez vodstva: Dosedanji predsednik Schneider je dobil nezaupnico, pač pa je naznanil javnemu tožilcu, da so nekateri podpisani za o polnomočenje bili ponarejeni. Zato se še smatra vedno za predsednika. Posledovodni predsednik Keckeis pa je dejal, da se v ta konflikt noče vmešavati.

Korupcija

Svoje neugodje do lastne stranke so v soboto in nedeljo izpričali na Zgornjem Avstrijskem delegati socialistične stranke na izrednem občnem zboru: predsednik zgornjeavstrijskih socialistov, Hillinger je odločil malo poprej svojo funkcijo, potem ko je predsednik nadzornega odbora dr. Baumgartner ugotovil, da s financami stranke nekaj ni v redu ter da se je partijski tajnik Habringer osebno obogatil pri raznih denarnih transakcijah. Baumgartnerja so sicer še na hitro izključili iz stranke, tako da o tej korupciji ni mogel kaj poročati, kljub temu so se delegati zavedali, da tudi v strankini hierarhiji večina odloča.

Ob gostovanju Primorskega dramskega gledališča v Celovcu

- Letos bo Krščanska kulturna zveza za 8. december pripravila koroškim Slovincem poseben kulturni dogodek.
- V Mestnem gledališču v Celovcu bo nastopilo Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice z delom Ivana Cankarja „Hlapec Jernej in njegova pravica“. Ker je pred durmi Cankarjevo leto, v ka-

- terem se bo slovenski narod z vrsto manifestacij spomnil stoletnice rojstva enega izmed svojih največjih sinov, se naša glavna kulturna ustanova že sedaj pridružuje temu kulturnemu slavlju.
- Kaj pravi o „Hlapcu Jerneju“ Stane Rastresen, nosilec glavne vloge dramatisirane novele Ivana Cankarja:

„Kadar bo tvoje delo t v o j e in kadar bo pot, ki je kanil s tvojega čela, t v o j, bo smisel povesti o hlapcu Jerneju in njegovi pravici jasen. Začudeno bodo gledali vsi bivši hlapci Jerneji na prehojeno pot in še bolj začudeno se bodo spraševali, zakaj je zgorelo za to pot toliko njihovih življenj. Zakaj skrivati pravico, ki je prižgana v naših srcih in je sonce človeštva? Nespametni so tisti, ki bi hoteli upihiti sonce, ker bi ga ugasnili tudi sebi. Vsi sistemi s pravico za zaklenjenimi vrati, vse ureditve sveta s pravico, obzidano z debelim zidovjem okoli in okoli, ograjeno z ograjo do neba, bodo zgoreli, zažgani od lastne krivice. Kajti ti, ki si delal, tvoje je delo. Pot, ki je kanil s tvojega čela, je tvoj.“

Taka mi je ostala podoba „Hlapca Jerneja in njegove pravice“, ko sem v enem dahu prebral to Cankarjevo povest. Štirideset let in še več je od takrat. Moje mladostno življenje je bilo ubožno in beraško čemerno. Pa ni bilo nikogar sram. Nihče ni vprašal, ali imaš žlico, kaj šele pogrnjeno mizo in pripravljen stol. Postelja zame je bila postelja v nedosegljivo daljni Indiji Koromandiji. Nisem potreboval posebnih vaj, da sem se privadil „študentskemu domu“ — rosnih postelji in visoki strehi neba. Vedel sem samo to, da moram nekaj storiti, da moram vsaj nekaj podreti v našem mišljenju in nekaj dograditi v našem pričakovanju. Tako sem od vloge Šimna Sirotnika, ki smo ga uprizorili pred več kot štiridesetimi leti, prešel v vlogo Hlapca Jerneja, in resničnih štirideset let je preteklo, da jo z odra pripovedujem, a je še vedno tako današnja. Kje so moji papirji, da si bom trudni gospodar zapalil pipo in da bom sedel za zapeček? Spet delujejo uradi in zakoni in predpisi in so zaklenjene duri do pravice in debeli zidovi okoli nje in ograja do neba. Ti, ki si delil, je tvoje — t v o j e delo? Pot, ki je kanil s tvojega čela — ali je res t v o j ?“

200-letnica Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani

- Pred kratkim so bile v Ljubljani slovenski v zvezi z 200-letnico obstoja sedanje Narodne univerzitetne knjižnice.

Na slovesni seji je razvojno pot sedanje Narodne in univerzitetne knjižnice orisal njen tokratni ravnatelj Jaro Dolar. Pri čemer se je zlasti široko ustavljal pri njenih začetkih, poudaril pa tudi vlogo naših znanih kulturnih mož in knjižničarjev, ki so bistveno prispevali k vzponu in kulturnemu pomenu osrednje slovenske knjižnice. Le-ta se je, kot je znano, razvila iz licejske knjižnice v Ljubljani, ustanovljene s posebnim dekretom cesarice Marije Terezije leta 1774, ki je zahtevala, da se popiše po požaru preostali del knjižnice razpuščenega jezuitskega samostana v Ljubljani... ter se dodeli ljubljanskemu liceju za javno uporabo.

O pomenu in vlogi knjižnice je zatem spregovoril Josip Vidmar, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, poudarjajoč zlasti naloge, ki naj bi jih opravljala Narodna knjižnica v našem kulturnem prostoru. Bila naj bi predvsem vir informacij za slehernega Slovenca, ki bi hotel biti poučen o snovanju človekovega duha, o njegovi zgodovini — poučen predvsem o slovenskem duhovnem snovanju, seveda pa tudi o širšem jugoslovanskem in evropskem. Nato so se zvrstili še številni pozdravi, nagovori in čestitke predstavnikov jugoslovanskih knjižnic in iz tujine. Univerzitetni svet

pa je Narodno in univerzitetno knjižnico ob njeni visoki obletnici odlikoval z zlato spominsko plaketo univerze.

Slovesna seja se je končala z odkritjem spominske plošče Matiji Čopu pri vходу v NUK. Ploščo je odkril Josip Vidmar, ki je ob tem dejal, da Čop kot nemara najbolj kulturno razgledani Slovenec lahko pravilno simbolizira pokroviteljstvo nad ustanovo, kakršna je NUK.

Vittorio de Sica - umrl

V triinsedemdesetem letu starosti je v ameriški bolnišnici Neuillyju pri Parizu umrl veliki italijanski filmski umetnik Vittorio de Sica. De Sica se je rodil 1901 in 1917 že nastopal kot gledališki igralec. In od tedaj ni več zapustil umetnosti. Vse do zadnjega dne svojega življenja je de Sica živel za umetnost, kajti ko se je po naključju pojavil tudi pred filmsko kamero, so filmski ljudje v njem odkrili izreden talent, nakar se je tudi sam prepričal, da mora živeti za gledališče in film. De Sica pa ni bil le igralec, ampak tudi ustvarjalec velikih filmov, tako da je dvignil italijansko filmsko umetnost v sam vrh svetovne kinematografije.

Univ. prof. dr. Bogo Grafenauer:

Dve pomembni knjigi

Zwei Sterne am hohen Himmel, Maribor 1974, 196 str.
Licht und Wort, Konstantin und Methodios, Maribor 1974, 184 str.

Oceno Turnškovega dela (v dveh knjigah) o solunskih bratih Konstantinu in Metodu, njunega delovanja na Velikomoravskem in v Spodnji Panoniji omenjam le na avtorjevo zgodovinsko knjigo (Zwei Sterne am hohen Himmel). Druga knjiga (Licht und Wort) je namreč literarna obdelava iste snovi, ki pa seveda v svoji literarni varianti v splošnih zgodovinskih okvirih upravičeno uporablja pesniško svobodo pri dopolnjevanju njihovih po zgodovinskih virih neznanih potez ali podrobnosti.

Znanstveni del Turnškove publikacije (Zwei Sterne am hohen Himmel) je sestavljen iz dveh delov: Turnškovega življenjepisa Konstantina in Metoda, postavljenega v širok okvir slovenske zgodovine od srede 8. stoletja naprej (str. 9—136 in 151—153), ter predavanja regensburškega univ. prof. (pravnika) dr. Franca Mayerja na III. mednarodnem kongresu za slovensko zgodovino in filologijo v Salzburgu in Regensburgu 1970, posvečenega preiskavi regensburškega procesa bavarskih škofov zoper nadškofa Metoda (Causa Methodii, str. 159—195).

V knjigi je še nekaj drugih dodatkov o proslavah solunskih bratov v zadnjem času (str. 137—150).

Mayerjeva razprava je precizna pravniška analiza pravnega spora v luči cerkvenih kompetenc po cerkvenem (glede razmerja med papežem in škofi) ter posvetnem — bizantinskem in karolinškem — pravu 9. stoletja, dobe precejšnjega razširjenja zlasti papeških kompetenc v zahodni Cerkvi. Z nekaj izjemami (nihanje glede slovanskega bogoslužja, problem Metodovih pravic posebej do Panonije) brani prof. dr. Mayer v glavnem papežev in Metodovo stališče. Pri tem poudarja pomen prav tega spora za osamosvajanje papeške oblasti v zahodni Cerkvi v smislu osvobajanja od vpliva vladarjev karolinške države. Argumentacija je v glavnem čista in dobra, le z nerazumevanjem za fevdalno-gospodski aspekt, ki je pa bil za bavarske škofove brez dvoma eden izmed temeljnih. Sicer bi mogel reči (o prof. dr. Mayerju), da mu manjkajo le nekatera znanja, ki spadajo s stališča njegovega razpravljanja res v drobnarijo, čeprav to ne velja za vse zgodovinske aspekte 9. stoletja v tej problematiki.

Dr. Turnšek izhaja glede obravnavanja cirilmetodijske problematike iz Grivčeve šole, ene izmed najbolj znanih, vendarle že delno zastarele. Ker so pa dr. Grivcu njegovi učenci, zlasti iz Stične (poleg dr. Kurenta tudi dr. Turnšek) uhajali v nove smeri, se je avtor cirilmetodovega življenjepisa (dr. Turnšek) vplivu Grivčeve šole laže izognil. Za podeželskega dušnega pastirja na Koroškem, pred tem pa desetletnega profesorja zgodovine in slovenščine v Trstu, je dobil in uporabil nenavadno dosti tudi nove literature. Seve je ob zadnjih jubilejih (1963 ob 1100-letnici velikomoravske misije, 1966 ob 1050-letnici Klimentove smrti, 1969 ob 1100-letnici Konstantinove smrti) in okrog tega nastalo toliko novega, da mu je nekaj novih dognanj tudi ušlo. Spregledal je ali premalo ovrednotil nekatere stvari, kot pomen Kocljevega, Svetopolkovega in Rastislavovega upora, povsem novo oceno Fotijeve vloge med Rimom in Carigradom, kar je zasluga Dvornikovega raziskovanja. Upoštevanja vredni so tudi kratki, a za razumevanje bizantinskih stališč do Velikomoravske zelo pomembni, tudi prispevki Ostrogorskega.

Dr. Turnšek se je oprl zlasti na oba legendarna staroslovanska življenjepisa (Žitje Konstantina in Žitje Metodija), zapisana od njunih učencev gotovo pred 886, dalje na salzburško spomenico Conversio Bagoariorum et Carantanorum (871) ter na sodobna papeška pisma. Virosllovna podlaga je zanesljiva, kolikor pač hagiografija more biti. Rezultati njene analize so postavljeni v poizvedni meri v okvir širše zgodovine (v Karantaniji in na Velikomoravskem, med Bizancem, Rimom in Franki.) Povezanost karantanske in panonske zgodovine je dobro poudarjena. Vendar bi bila lahko še bolj učinkovita ob poznanju in upoštevanju nekaterih naših domačih zgodovinskih običajev. Življenjepisa obeh solunskih bratov je podan

solidno, le ponekod ga zanese Grivčev zgled prešibke kritičnosti. Zdi se, da bi moral Fotiju, Bardu in Svetopolku posvetiti več pozornosti. Pa tudi pomen passauskega misijonskega dela na Moravskem pred prihodom bizantinskega poslanstva bi kazalo obširneje obravnavati.

Naj kar naravnost povem: Po obeh Mucharjevih pamfletsko napisanih knjigah je bilo delo zoper spise tega gosposvetskega župnika odn. zoper njegove nemške prikaze Konstantina in Metoda nujno potrebno. In za ta namen je Turnškova knjiga napisana zelo solidno in poleg tega dovolj živo, živahno in užitno.

Turnškovo delo o sv. Cirilu in Metodu brez dvoma zasluži vso pozornost ne samo dijaške mladine in izobražencev na Koroškem, marveč v vsem nemško govorečem in nemščino umevajočem svetu.

V Ljubljani, 30. oktobra 1974.

PRIPIS UREDNISTVA NT

- Univerzitetni profesor dr. Bogo Grafenauer je ugledni strokovnjak in najboljši poznavalec srednjeveške zgodovine. Zato je beseda h knjigi dr. Metoda Turnška o sv. Cirilu in Metodu dragoceno priznanje slovenskemu koroškemu književniku in znanstveniku!

Avstrijski gledališki dnevi

DUNAJ. — Na iniciativo kolegija dunajske dramaturgije bodo sredi februarja prihodnjega leta na Dunaju „Avstrijski gledališki dnevi“. Direktorji vseh odrov iz zveznih dežel in direktorji dunajskih gledališč bodo na simpoziju obravnavali vrsto aktualnih vprašanj avstrijskega gledališkega življenja. Na ta način hočejo pridobiti še tisto občinstvo, ki doslej ni imelo dovolj interesa za gledališče. Dali bodo obračun in izdelali načrte za koordinacijo avstrijskih gledališč, hkrati pa bodo diskutirali, kako bi izvedli izmenjavo med njimi.

V okviru „Avstrijskih gledaliških dni“ bodo v Nacionalni biblioteki priredili tudi razstavo mednarodnih gledaliških programov.

Zborovanje gledaliških direktorjev bodo dopolnjevali referati znanih praktikov in teoretikov na gledališkem področju.

LETNA BOŽIČNA RAZSTAVA 1974

Društvo umetnikov Koroške bo v Umetniškem domu v Celovcu odprlo razstavo koroških likovnih umetnikov v petek, 22. novembra, ob 18. uri.

Razstavo, ki bo odprta do 23. decembra, si lahko ogledate dnevno od 10. do 12. ure in od 15. do 19. ure.

Najstarejša godba na pihala

IDRIJA. — Pihalni orkester idrijskega rudnika živega srebra v Sloveniji ima spoštljivo zgodovino, saj se rudarji organizirano ukvarjajo z glasbo skoraj 300 let. Brez tega najstarejšega pihalnega orkestra na Primorskem ne mine nobena večja prireditev v idrijski občini.

MESTNO GLEDALIŠČE V CELOVCU

ČETRTEK, 21. novembra, ob 19,30: PAGANINI, premiera opereta Franza Lehara; PETEK, 22. novembra, ob 19,30: ŠEST OSEB IŠČE AVTORJA (Sechs Personen suchen einen Autor), drama v dveh dejanjih Luigija Pirandella; SOBOTA, 23. novembra, ob 19,30: JANKO IN METKA (Hänsel und Gretel), pravljica opera v dveh dejanjih Engelberta Humperdincka; TOREK, 26. novembra, ob 15. uri: MAKŠ IN MORIC (Max und Moritz), premiera otroške igre po Wilhelmu Buschu; ZVEČER ISTEGA DNE, ob 19,30: PAGANINI; SREDA, 27. novembra, ob 19,30: ŠEST OSEB IŠČE AVTORJA; ČETRTEK, 28. novembra, ob 19,30: POLJUBI ME KATI (Kiss me Kate), musical Cola Porterja.

Pismi bralcev:

Bombenanschlag

Jeder Kärntner, der vom Bombenanschlag gegen den KHD gelesen oder gehört hat, mußte sich Gedanken machen, welch grenzloser Haß zwischen den Verbänden und Parteien einerseits und den Kärntner Slowenen andererseits provoziert wird. Ich bin ein Kärntner Slowene, in Kärnten geboren, kein Tito-Anhänger und auch kein Extremist, sondern ein anständiger Österreicher. Was mich von den übrigen Kärntnern unterscheidet, ist meine slowenische Muttersprache, die sich aber keiner aussuchen kann. 1934 war ich illegal bei der Sozialistischen Partei und später von den Nationalsozialisten verfolgt und eingesperrt. Also kein Austrofaschist und kein Nazi. Dies nur zur Klarstellung.

Ich glaube, es gibt keinen demokratischen Menschen in Österreich, der solche Terrorakte nicht verurteilt oder sogar gutheißt. Aber es gibt keinen normalen Menschen, außer Dr. Feldner, der die Täter schon verurteilt, bevor er sie kennt. Im Fernsehen sagte Dr. Feldner, es können nur slowenische Extremisten gewesen sein. Diese Behauptung stellte er schon beim ersten Anschlag in Miklauz auf. Zwar redet er immer, man soll nicht provozieren, aber im selben Atemzug nennt er die slowenischen Kulturvereine und das slowenische Gymnasium das größte Gift für Kärnten. Nun frage ich, gibt es noch eine größere Provokation? Wenn schon der Obmann des KHD so spricht, wie muß es erst in den Reihen des Kärntner Heimatdienstes ausschauen?

Vinzenz Kleinberger, Velden (iz KTZ)

„Vertrottetes Volk“

In den „Kärntner Nachrichten“ (FPÖ-Presseorgan) vom 9. 11. 1974 findet man die Wiedergabe der „Festrede“ zur 25. Jahrsfeier des Soldatenverbandes Kameradschaft IV. „Festredner“ war der Sudetendeutsche Alexander Hoyer, bei dem es sich, nach dem zu urteilen was er da von sich gegeben hat, nur um einen Menschen handeln kann, der nichts aus den Ereignissen der Vergangenheit gelernt hat, der wahrscheinlich nichts daraus lernen wollte. Seine Rede kann auch nur als einzige Huldigung des Militarismus verstanden werden, in dem er sogar den „heiligsten Menschenwert“ erblickt.

Es handelte sich nicht nur um Totengedenken, denn aus Hoyers Gesagtem wird Verteidigung der damals groß-deutschen Idee und somit Verteidigung des damaligen NS-Regimes, für das man schließlich, ob freiwillig oder unter Zwang ins Feld gezogen ist.

Man möge heute nicht so tun, als wäre es damals um Österreich gegangen, da es 1938 in den Fluten der groß-deutschen Sache und des Nationalsozialismus untergegangen war.

Geradezu lächerlich ist daher auch, wenn Hoyer behauptet: „Wären wir (Anm. also die deutsche Wehrmacht) auch auf die angeblich richtige Seite, also auf die Seite des Feindes übergewechselt, gäbe es heute todsicher kein demokratisches Österreich mehr.“ Es müßte wohl richtig lauten: „Hätte Hitler und somit das NS-Regime den Krieg gewonnen, gäbe es heute kein demokratisches Deutschland und weder ein demokratisches, noch ein diktatorisches Österreich.“

Wenn Hoyer und Gesinnungsgenossen den „heiligsten Menschenwert“ darin sehen, daß das Kind als Kanonenfutter geboren wird und heranwächst, um schließlich als solches verpulvert zu werden, dann spricht das ganz für diese Kreise! Wir mögen den Wert des Menschen auch in anderen Rassen und Nationen, in den völkischen und sprachlichen Minderheiten, etwa in Kärnten, sehen und finden.

Guttenbrunner Herbert

Diskusija „Skupna Koroška“ v Št. Jakobu

Pod geslom „Skupna Koroška — gemeinsames Kärnten“ je priredila Katoliška mladina v sodelovanju s Katoliško mladino v Št. Jakobu v Rožu prvi diskusijski večer o sožitju med Slovenci in Nemci na Koroškem.

V farni dvorani se je zbralo lepo število obiskovalcev — kakih 250 do 300 jih je bilo, med njimi zadovoljivo število mladine.

Diskusijski vodja je bil tajnik Katoliške prosvete Janko Merkač, pred diskusijo pa sta podala še kratke statemente dr. Ernst Waldstein in dr. Valentin Inzko. Dr. Waldstein je razmišljal o pomenu besede sprava, medtem ko je dr. Inzko skušal nakazati nekaj idejnih komponent, ki združujejo pripadnike obeh narodnih skupnosti na Koroškem.

Po — skoraj predolgih — uvodnih besedah se je razvila živahna diskusija. Tako po

mnenju udeležencev kot tudi po mnenju prirediteljev pa je bila le-ta malo enostranska: na vabilu je bilo zapisano, da bo ta večer mladinska diskusija; mladina pa se je vse premalo oglašala k besedi, tako da so govorili pretežno le „izkušeni“ starejši, ki seveda niso mogli docela iz svojega izvoženega zgodovinskega tira. Očitali so sicer župniku, da se premalo poteguje za sodelovanje tudi nemško govorečih faranov. Precizirati pa tega očitka nihče ni mogel — nasprotno: drugi diskutanti so pripomnili, da le na nemški strani kljub dobri volji župnika ni sodelovanja. Prav tako nihče od diskutantov ni imel poguma, da bi pred vso javnostjo ponovil tiste očitke, ki se dan za dnem ponovijo na župnikov račun. Starejši diskutanti so pač govorili le v imenu drugih — lastnega mnenja skoraj nihče ni znal

artikulirati.

Diskusija je potekala v obeh jezikih; pač pa je dr. Inzko v diskusiji sami — hote ali nehote — govoril skoraj izključno v nemščini, tako da prevajatelj Polde Zunder skoraj ni imel dela. Kot rečeno: morda je bilo to nehote ali podzavestno. Nihče pa ne bo mogel resno braniti teze, naj se Slovenci iz vpljivosti do drugih, pa da „prišparamo“ čas in trud za prevajanje, „ker nemško tako vsi znajo“ uporabljali le nemščino. Tu je namreč končno tudi začetek in konec problema slovenskega uradnega jezika.

Pri delovnem zasedanju Katoliške mladine pa so že potegnili konsekvence: pri naslednjih prireditvah bo diskusija sprva v manjših krožkih. Morda bo ta ukrep napravil tako potrebno diskusijo le bolj atraktivno. Vsaj upajmo.

Pliberk: odvažanje smeti ni bilo rešeno

Glede odvažanja smeti se pliberški občinski svet tudi tokrat na seji v ponedeljek, 18. nov., ni mogel opredeliti; tako bo še v naprej prišlo do nejasnosti in težav, posebno do primanjkljaja v občinski blagajni. Zadeva je dokaj zamotana, ker obveznost odvažanja na splošno ni določena. Samo z generalno rešitvijo, je izjavil mestni svetnik Stanko Vavti (EL), bodo sedanji problemi razčiščeni. (Obtrniki — z največjo količino

smeti — navadno ne plačujejo ničesar za jamo.)

Življenjski stroški so se v zadnjih letih znatno zvišali. Ta razvoj ne gre mimo občin, le-te se morajo prilagoditi, če žele imeti proračun in blagajno v redu.

Pliberški občinski svet je torej povišal prispevke staršev k vzdrževanju otroškega vrtca, pristojbino za odvažanje in odlaganje smeti, dajatev na pse, tržno pristojbino

na sejmu ter vstopnine za kopalnice; podražili pa so hkrati najemnino grobov na občinskem pokopališču. Tujskemu prometu so tokrat še prizanesli, krajevne takse niso spremenili, ker si obetajo boljših pogojev za konkurenco na področju turizma.

Izgradnja poti do šmihelskega pokopališča in nabavo snežnega pluga bo občina financirala s sredstvi dodatnega proračuna, na enak način tudi izkopanje nove struge za libuški potok.

Odborniki so soglasno dali svoj pristanek tudi k nabavi vodovodnih cevi in k nakupu radijske naprave za občinske namene. (pri gradnji in popraviljanju cest, neugodah pozimi in katastrofah). Soglasno so odobrili predlog, naj občina najame 2-milijonsko posojilo pri Kärntner Sparkasse. Po stališču Enotne liste bo treba ta sredstva zelo ekonomsko (Domej) porabiti, n. pr. za pospešeno izgradnjo ceste na Šmarjeto, kot je dejal obč. odb. Kert (EL).

—kl—

Manifestacija pevskih zborov v Portorožu

V nabit polni dvorani avditorija v Portorožu so v nedeljo nastopili združeni zbori ter folklorne skupine koroških Slovencev v okviru manifestacije življenjske volje in kulturne ustvarjalnosti koroških Slovencev. Vsega skupaj je bilo okoli 300 nastopajočih koroških Slovencev — sam združeni mešani zbor je štel 250 članov in grl.

Slovenske pevce iz Koroške je v začetku pozdravil predsednik občinske konference SZDL Piran, Stojan Ražen. Dejal je, da je naloga Jugoslavije, da nudi koroškim Slovencev v njihovem boju za obstanek vso idejno, pa tudi materialno pomoč.

Predsednik ZSO dr. Franci Zwitter je nato kratko orisal trenutni težavni položaj slovenske narodne skupnosti.

Podpredsednik NSKS dr. Matevž Grilc pa je kot zadnji govornik prikazal primorskim rojakom problem preštevanja manjšine ter se prirediteljem zahvalil za njihovo solidarnost.

V kulturnem delu so po pozdravni pesmi združenih moških zborov in po govornih nastopih zopet moški: pod vodstvom Valentin Hartmana so zapeli pesmi „Pojdami v Rute“, „Pesem o rojstvu“ ter „Juhe, pojdami v Škofje“.

Za njimi sta nastopili folklorni skupini iz Železne Kaple ter Sel z izbranimi koroškimi plesi. Prav tako je navdušil nastop pevcev in instrumentalnega tria Korotan pod vodstvom Hanzija Kežarja. Impozantna slika se je nudila obiskovalcem koncerta, ko so ob koncu nastopili pevke in pevci združeni

nih zborov: 250 jih je bilo, ki so pod vodstvom prof. Jožka Kovačiča zapeli „Rož, Podjuna, Zila“, „Norčavo gvavo“, „Mlinarja“ ter pesem „O Podjuna“. Zaključno pesem „Koroško“, pa je dirigiral Vladimir Prušnik. — Pri posameznih točkah, posebno pa še na koncu, občinstvo kar ni hotelo nehati s ploskanjem. Aplavz, ki je trajal več ko enkrat preko minute, je pričal o povezanosti Primorcev do koroških Slovencev.

Willner: več lokalnih oddaj v radiu Celovec

(Nadaljevanje z 2. strani)

W.: Jede die nur möglich ist, muß ich hier dazu sagen. Ich bin jetzt 3 Wochen da, aber das steht auf meinem Programm. Natürlich sollte man sich verschiedener Austauschmöglichkeiten, die mit Laibach bestehen, notgedrungen und auch gerne bedienen.“

NT: „Sie waren doch früher in Kärnten auch auf dem kulturellen Gebiet sehr impulsiv. Werden Sie das als Intendant weiter im Auge behalten?“

W.: „Ja, das ist natürlich ein Schwerpunkt. Ich möchte natürlich versuchen, das auszudehnen, schon in der kommenden „Woche der Begegnung“, die nicht mehr in diesem abgeschlossenen Sinn sein soll, sondern es wird versucht werden, tatsächlich diese ganze Stadt zu erfassen. Mit einer Idee, die „25 Jahre davor“ heißt, 25 Jahre vor dem Jahr 2000. Ich will versuchen, das auf jedem Gebiet, wo es nur möglich ist, zu exemplieren. Das geht vom Urlaub, über die Bildung, die Wirtschaft, über die Politik, über die Kunst; alles was einem dazu einfallen kann und natürlich vor allem auch Unterhaltung, und welche Modelle, und Vorstellungen es, auf das Jahr 2000 gesehen, gibt: Was wäre wünschenswert? Was wäre zu erreichen? Nicht nur Utopie, sondern was man glaubt, tatsächlich erreichen zu können.“

NT: „Man sagt, neue Besen kehren besser. Werden Sie sich auch nach neuen Mitarbeitern umsehen?“

W.: „Ich finde, daß ich zuerst einmal sehen werde, ob die Mitarbeiter, die da sind, wirklich auch richtig genützt und richtig eingesetzt werden. Denn so wenige sind das gar nicht. Aber es ist eines meiner Hauptanliegen, zu sehen, was überhaupt an Potenzen in Kärnten vorhanden ist, und diese auf alle Fälle zur Mitarbeit heranzuziehen.“

NT: „Herr Intendant, ein Problem ist auch die Mitarbeiterschulung.“

W.: „Das ist sehr richtig, wir könnten also diese Schulung bisher zum ersten mal in diesem Jahr zentral durchführen.“

Ich glaube, daß jeder, der bei dieser Schulung dabei war, begeistert davon war. Ob jetzt bei der Neu- oder Umorganisation des Fernsehens noch möglich sein wird, diese Schulung zentral durchzuführen, weiß im Augenblick noch niemand. Sonst müssen wir eben zur Selbsthilfe greifen. Man kann die freien Mitarbeiter nicht im leeren Raum hängen lassen, man müßte ihnen jede Unterstützung in der Weiterbildung geben, natürlich auch der Selbstbildung.“

NT: „Werden Sie auch mit der Klagenfurter Hochschule kooperieren?“

W.: „Auch das ist eines meiner Hauptanliegen: Ich glaube, daß man kontinuierlich dafür sorgen muß, daß die Kärntner Hochschule in der Umwelt und in der ganzen Welt richtig ins Bild gesetzt werden muß, damit verschiedene, wahrscheinlich unberechtigte Vorurteile gegen die Hochschule in Österreich abgebaut werden können.“

NT: „Herr Intendant, abschließend eine Frage: Wie würden Sie in Kärnten wieder aufgenommen, nachdem Sie einige Wochen wieder in Kärnten tätig sind?“

W.: „Das ist immer schwer abzuschätzen, aber ich glaube, man ist mir mit größtem Verständnis, und ich glaube, auch mit einem ziemlichen Vertrauensschuß entgegengekommen.“

NT: „Herr Intendant, ich danke Ihnen für das Gespräch.“

Objava

Po odloku ministrstva za prosveto in umetnost na Dunaju, z dne 26. julija 1974, je na novovpeljani 3-letni strokovni šoli za ženske poklice in na enoletni gospodinjstvi šoli šolskih sester v Št. Jakobu v Rožu

DAN ODPRTIH VRAT

dne 5. decembra 1974,
od 9.—11.30 in od 14.00—15.30.

V tem času je vsem staršem in učencem, ki se za vstop v šolo zanimajo, omogočeno prisostvovanje pri pouku na obeh šolah.

Srečanje mladine v Tinjah in v Hrastovici

Skromen prispevek k sožitju na Koroškem, ki pa ga kljub temu ne gre podcenjevati, sta doprinesla v dveh srečanjih Dom prosvete v Tinjah ter Bäueraliche Volkshochschule v Hrastovici: učenke kmečke visoke šole so imele priliko, seznaniti se po uvodnih informacijah z dijaki Slovenske gimnazije o eksistenci koroških Slovencev na sploh.

Ideja za to srečanje se je porodila na zasedanju izobraževalnih domov — ravno v Hrastovici. Voditelji teh domov so imeli o koroškem vprašanju več pogledov. Dva od njih, rektor Kopeinig in vodja kmečke visoke šole dipl. inž. dr. Kurt Erker pa sta si bila edina, da bo treba nekaj ukreniti, da se izboljša informacija in se zmanjša nevednost o pripadniku druge narodne skupnosti.

Z dr. Erkerjem so nato obiskala dekleta iz Hrastovice v obliki ekskurzije dvojezično ozemlje, Bergovo galerijo ter se nato zvečer ustavile v Domu prosvete v Tinjah, kjer jih je pogostil rektor Kopeinig. Tam so imela

dekleta priliko, seznaniti se na kratko o problemih mladih slovenskih Korošcev, dijakov Slovenske gimnazije. V nepriljubljenem vzdušju so tako dobile prve poglede in prve informacije o narodu-sosedu. Potem ko so udeleženci imeli priliko, kontaktirati tudi pri plesu, je bilo zmenjeno, da bo naslednje srečanje v Hrastovici. Dejansko se je dalo to organizirati: v torek so se slovenski dijaki znašli v kmečki visoki šoli, kjer so se dekleta revanširala za prijazen sprejem v Tinjah. Po kratkih referatih, v katerih so orisale gledanje nemškogovorečih na manjšinski problem. V manjših diskusijskih krogih so bili nato odstranjeni še marsikateri drugi predsodki.

Ker gre ta turnus na kmečki visoki šoli že proti kraju, se bodo udeleženci — vsaj v tem številu le težko še srečali. Pač pa sta tako dr. Erker kot tudi rektor Kopeinig izrazila željo, da bi ta — sicer ne hrupni korak — našel še v drugih izobraževalnih institucijah posnemalec.

Za domači vrt pripravimo kompost

Za zemljo, ki je črna, pravimo, da je rodovitna, črna barvo dobi od humusa. Kolikor več ga je v zemlji, toliko bolj je črna. Takšna črna zemlja je prhka, se kmalu po dežju lahko obdeluje in v njej rastline ne čutijo kmalu suše. Humus težko zemljo rahlja, peščeno lepi in torej vedno napravi zemljo takšno, da je najprimernejša za obdelovanje. Le redkokje ima zemlja dovolj humusa. Tam raste običajno gozd ali travnik.

Če začnemo to zemljo obdelovati, se začne humus hitro razkrajati in njegova rodovitnost se kmalu zmanjša.

Zato je gnojenje pomembno, kajti le tam, kjer so gnojili njive, se je lahko človek stalno naselil in se začel ukvarjati s poljedelstvom, ki je temelj vseh civilizacij.

Dandanes uporabljamo za gnojenje tudi rudninska gnojila, izdelana v tovarnah, in marsikdo misli, da je dovolj potresti nekaj tega gnojila in je zagotovljena rodnost tal. Vseposod, kjer zemljo rahljamo in obračamo, moramo poleg rudninskih gnojil uporabljati še organska gnojila (gnoj, kompost, šoto). Kompost si lahko pripravimo sami na vrtu. To so prepereli rastlinski deli in razni rastlinski kuhinjski odpadki, pomešani z zemljo. To gnojilo je primerno za vsak vrt in za vse rastline.

V vrtu poiščemo odmaknjen prostor, kjer nas kupi komposta ne bodo ovirali. Po možnosti naj bodo v senci.

Prostor razdelimo na tri neenako velike dele. Na najmanjšega zlagamo odpadke. Ko se nabere toliko odpadkov, da lahko na veliki površini napravimo plast, debelo 20 cm, preložimo odpadke. Nato jih pokrijemo s 5 cm debelo plastjo zemlje. Ko se nabere ponovno približno toliko odpadkov, sledi nova plast. To ponovimo pet ali šestkrat. Kup se proti vrhu zožuje. Če nastopi suša, je dobro od časa do časa kup namočiti.

Organske snovi hitro trohniijo in ko opazimo, da se je kup za kakšno petino znižal, ga premečemo na tretji prostor. Na tem

prostoru kompost zori. Zorenje lahko zelo pospešimo s tem, da kup večkrat prekopljemo in ob suši namakamo.

Na kompostni kup lahko pridejo razni rastlinski deli. Izogibajmo pa se obolelih rastlin (le-te je najbolje sežgati) in semenjskih plevelov, katerih seme je dozorelo. Izmed kuhinjskih odpadkov so primerni predvsem rasni olupki, medtem ko pomije niso najbolj primerne, ker povzročajo smrad. Med kompost lahko mešamo rudninska gnojila.

Ta pospešujejo razkrajanje in obogatijo kompost z rastlinsko hrano.

Mešanje velikih količin apna med kompost ni primerno in lahko rastlinam pozneje več škodi kot koristi. Več kot 2 kg apna na kubični meter v nobenem primeru ni potrebno. Ko postane kompost sipek, ga presejemo skozi žično mrežo. Za gnojenje zelenjave in sadnega drevja je primernejši grob še ne povsem strohnel kompost. Za cvetje, predvsem za lončnice, je primeren dobro preperel kompost.

Z dobrim skrbnim gospodarjenjem lahko pridelamo toliko tega dragocenega gnojila, da za manjši vrt popolnoma zadošča.

Ist die Blamage . . .

(Nadaljevanje s 1. strani)

Es gibt jetzt für Österreich nur noch zwei Möglichkeiten. Österreich kann die Dinge weiter treiben und eine UNO-Debatte auf sich zukommen lassen. Dies würde gerade deshalb, weil das Image eines Staates, der Minderheiten unterdrückt, wirklich in keiner Weise zu Österreich paßt, eine ganz besondere Blamage für dieses Land bedeuten. Die andere Möglichkeit, und die einzige, eine solche Entwicklung der Dinge zu verhindern, bestünde darin, daß Österreich sofort etwas unternimmt, um die Erörterung des Problems vor der UNO zu verhindern, indem es ihr durch Maßnahmen zugunsten der Kärntner Minderheit zuvorkommt.

Die „Minderheitenfeststellung besonderer Art“, wie sie sich die Regierung vorstellt, soweit man überhaupt errahnen kann, wie sie sich dies vorstellt, ist keine solche Lösung. Sie ist eine schwache Abmilderung dessen, was einige Deutschnationale in Kärnten wollen.

Bislang vermissen die Kärntner Slowenen von österreichischer, sprich Deutsch-Kärntner-Seite wirkliche Anzeichen von Entgegenkommen, die kleinste Andeutung von Großzügigkeit. Dies ist einer der Gründe für ihr Beharren auf den Buchstaben des Staatsvertrages. Sie haben 20 Jahre lang beobachtet, wie Österreich für Südtirol alles das verlangt hat, was es seiner eigenen Minderheit verweigerte, obwohl es in einem internationalen Vertrag zugestanden war.

Die Kärntner Slowenen können sich nicht vorstellen, daß ihre deutschsprachigen Landsleute wirklich Angst vor jugoslawischen Ansprüchen haben. Jugoslawien hat den Staatsvertrag mitunterschrieben und Österreichs Grenzen formell anerkannt.

Aber die Kärntner Slowenen können sich auch nicht vorstellen, daß ihre deutschsprachigen Landsleute Angst vor einer „Slawisierung“ haben.

Darüber sollten die Verhinderer jeder Lösung einmal nachdenken. Aber bis zur UNO-Debatte über die Slowenenfrage haben sie zum Nachdenken nicht mehr viel Zeit.

Janko Serajnik

Na južni strani Vrbskega jezera so razširili cesto

NAJROBNIK. — V petek, 15. novembra, je cestni referent, deželni svetnik Štefan Knafl, v navzočnosti vidnih osebnosti političnega in javnega življenja ter varnostnih organov, uradno izročil prometu dva cestna odseka na južni obali Vrbskega jezera: od odtoka Vrbskega jezera, to je potoka Vankata (Satnitz), do Najrobnika ter cesto skozi Dule.

V svojem govoru je župan Otoka direktor Lanner podal zgodovino prometnega položaja na območju južne strani Vrbskega jezera, zlasti še okoli Otoka, ki je bilo že zmerom zapostavljeno. Šele s finančno pomočjo Koroške hranilnice 1890 je bilo možno osem let kasneje končati z zidavo ceste, ki jo je leta 1899 kot cesto cesarja Franca Jožefa odprl vladar osebno. Odslej pa do danes so kraji na tej strani Vrbskega jezera zaznamovali velik razcvet.

Po govorih celovškega župana Guggenbergerja in zastopnika Koroške hranilnice Umlaufa je cestni referent deželni svetnik Štefan Knafl omenil petletni cestni načrt in pa dejstvo, da bo dala prihodnje leto zvezna vlada milijardo šilingov manj za zidavo cest. Na drugi strani je Štefan Knafl dejal, da je denarni položaj za deželne ceste boljši, ker je več denarja. Deželna vlada je tudi na eni izmed sej poverila Knaflu nalogo, da intervenira pri zveznem ministru, da bi Koroška dobila več finančne podpore za zidavo svojih cest. Na koncu svojega govora je cestni referent pozval šoferje svojih avtomobilov, da bi vozili po tej cesti previdno, da bi upoštevali jesenske in zimske vremenske prilike, da bi na ta način zmanjšali število prometnih nesreč in žrtev na tej strani Vrbskega jezera. Hkrati se je zahvalil tvrdki, tehnikom, delavcem in nameščencem, ki so zidali ta dva cestna odseka. Cestni upravi, varnostnim organom in Rdečemu križu ter drugim pa se je Knafl zahvalil za nesebično delo v korist koroškega prebivalstva na tem območju ter v prid turističnega prometa vobče.

Z deli na obeh odsekih so začeli 1973 in so jih, navkljub tehničnim zaprekam: močvirnata tla, razstrelitev skalovja, prepeljava prekozežnega materiala itd., končali. Na željo celovške mestne občine so napravili še pot za kolesarje, ki je stala 1.800.000 šil. Za zidavo poti za pešce na jezerski strani, sta dali denar občini Celovca in Otoka. Širina ceste je 7 m.

Tudi drugi odsek ceste na južni strani Vrbskega jezera, to je skozi kraj Dule, so po načrtu izboljšali. Poti za pešce na obeh straneh ceste je dala postaviti otoška občina, stroški zanje so znašali 500.000 šilingov. Tudi tukaj je cesta široka 7 metrov.

Skupni stroški obeh cestnih odsekov bodo do končne zidave znašali 40 milijonov šilingov.

vorom z direktorji pittsburške industrijske družbe Westinghous o jedrski elektrarni v Krškem. Slovenska delegacija namreč svojega obiska v Pittsburgu ni izkoristila samo za srečanja z ameriški Slovenci, ampak tudi za plodne razgovore o gospodarskem sodelovanju.

V prisotnosti Andreja Marinca sta glavni direktor Iskre Jože Hujs in Alonso Knight, podpredsednik družbe Rockwell International podpisala temeljno pogodbo o sodelovanju v proizvodnji na področju mikroelek-

tronike. Gre za proizvodnjo najbolj zahtevnih miniaturnih elektronskih računalnikov, elementov, ki so kamen modrosti sodobne elektronike.

Vse Mohorjeve knjige (šest) s Kolarjem 1975 stanejo samo 215.— šil. Praktika 20.— šil. V Mohorjevi knjigarni dobite tudi sveče vseh vrst (adventne), rožne vence in drugo.

Ameriški Slovenci izpričali navezanost na staro domovino

Slovenski dom v Pittsburgu in Klub Slovencev v Acmetuniji sta bila 17. novembra pretesna, da bi sprejela vse predstavnike 45.000 ameriških Slovencev iz zahodne Pennsylvanije, ki so prišli pozdravit predsednika izvršnega sveta Slovenije Andreja Marinca in njegovo spremstvo iz domovine.

Vsak pozdrav z govorniškega pulta je bil izraz pomembnosti, ki so jo ameriški Slovenci pripisovali temu obisku iz Jugoslavije.

O neposrednem, gospodarskem pomenu tega obiska so se predstavniki izseljencev lahko prepričali, ko so skupaj z delegacijo iz Slovenije prisostvovali sklepnim pogo-

regierung in Wien scheint sich nicht viel um ihre Mitbürger slowenischer Zunge zu kümmern, obschon es ihre Pflicht und Schuldigkeit wäre einzuschreiten, wenn sie belästigt und beschimpft wird.

A. S.

Spet ne bodo našli nobenega

Spet se bo pokazala koroška stvarnost, ko se bo pomirilo poročanje o bombnem napadu v Celovcu. Spet ne bodo našli nobenega, čeprav so menda spet na „vroči sledi“, kakor piše časopisje. To časopisje se pritožuje tudi spet nad slabim „sodelovanjem“ ljudstva pri iskanju „ekstremistov“ in s tem soglaša z znanim policijskim šefom Winklerjem, ki je izjavil „Ortstafelstürmerjem“ razumevanje policije za njih akcije, dokler so v okviru zakonov. Vprašali smo se jeseni 1972, kaj da je bilo pri tistih „šturmih“ v okviru zakonov; menda demontaža krajevnih napisov, ali ropotanje po nočnem Celovcu, ali javno sramotenje koroških Slovencev, ali napad na deželnega glavarja v Velikovcu, ali napad na zveznega kanclerja Kreiskyja ali, ali . . . ??? Danes pa se vprašamo, kako je možno, da avstrijsko časopisje ne povoha malo za zavese, kjer čudno smrdi po vzorcu italijanske mafije, ki je povsod in nikjer, katero lovijo, kakor lovi pes svoj lastni rep. To bi morali osvetliti, pa se bi marsikateremu zavrtelo v glavi, ko bi videl, da lovijo naši Winklerji svoje sence. Videl bi, kdo res vlada na Koroškem in bi razumel, kako se upa Feldner prav mogoč-

no stopiti pred televizijsko kamero in psovati še pred izjavo deželnega glavarja svoje sodeželane.

Potem bi razumel tudi kakega Rudniggerja, ki se je v hlače, ko je hotel povedati malo kaj pametnega proti temu „patriotizmu“. In tudi „nesodelovanje“ ljudstva pri lovu na storilce. Kdo se bo upal kateremu žandarju kaj povedati, ko ne ve, ali ima prav ta varuh koroškega miru in enotnosti stike z mafijo ali jih nima. Pri tem tudi ne pomaga zagotavljanje oblasti, da bodo obarvnale te namige „navdse zaupno“.

Dunajski študentje pa se vprašamo, zakaj niso prišli žandarji ne ob bombi na Miklavčevem in ne zdaj ob celovski bombi malo pogledat k nam, kot so to pri napisnih akcijah storili še in še. Menda res že vedo, da storilci niso v naših vrstah? To je tista „Kärntner Gemütlichkeit“, o kateri je pred 54 leti (25. 11. 1920) ugotovil Arthur Lemisch tole:

- „Nur ein Menschenalter haben wir
- Zeit, diese Verführten — die Slowenen,
- die sich zu Jugoslawien bekannt hatten
- — zum Kärntnerum zurückzuführen . . .
- Mit deutscher Kultur und Kärntner Gemütlichkeit wollen wir, wenn Schule und
- Kirche das ihre tun, in einem Menschenalter die uns vorgesteckte Arbeit verrichten haben.“

Te dni bo obletnica tega izreka, zato se jim čudno mudi!?

Se vpraša F. K., Dunaj

Pismi bralcev:

Frau Agnes Schläpfer, Rösslistr. 29 CH 9230 Flawil/SG

Flawil, 25. Oktober 1974

Zu Ihrem Artikel

Protest Slovenske gimnazije

in der Nummer vom 17. 10. 1974

Ich habe die Zeitung „NAŠ TEDNIK“ seit vielen Jahren abonniert, trotz meines Schweizerpasses habe ich die alte Heimat nicht vergessen, ich verbringe ja auch hin und wieder dort den Urlaub.

Ich bin vor 21 Jahren durch Heirat Schweizerin geworden, bin aber in Kärnten geboren und habe dort meine Jugendzeit verbracht und die dortigen Schulen besucht, wo ich Deutsch wie auch Slowenisch lernte.

Nun hat mich der Artikel PROTEST SLOVENISKE GIMNAZIJE wirklich sehr erzürnt. Das slowenische Gymnasium in Klagenfurt ist mir persönlich bekannt und ich kann absolut nicht verstehen, weshalb deutschnationale Kreise des Kärntner Heimatdienstes in einer Protestversammlung erklärt haben, es sei das GROSSE GIFT IN KLAGENFURT.

Ich lebe seit 25 Jahren in der Schweiz, das ein viersprachiges Land ist. Das Land zählt momentan 6¼ Mio. Einwohner, davon sind aber 1¼ Mio. Gastarbeiter und sonstige Ausländer, hat die Schweiz vier anerkannte Landessprachen, wobei Deutsch die Hauptsprache ist (man spricht allerdings nicht Hochdeutsch sondern Schwizerdütsch in vielen Varianten). Dann kommen als Minderheiten die Einwohner der französischen und italienischen Sprache und zuletzt

noch die kleine Gruppe von ca. 40.000 Personen (die im Kanton Graubünden wohnen) der rätoromanischen Zunge.

Der Kanton Graubünden, der eine weite Grenze mit Österreich hat, ist dreisprachig, auch hier ist Deutsch in der Mehrheit, Italienisch und Rätoromanisch Minderheit. Dabei haben die Rätoromanen, trotz ihrer Kleinheit, sowohl im bündnerischen Parlament in Chur wie im Bundesparlament in Bern die absolut gleichen Rechte wie die Deutschschweizer. Die rätoromanische Sprache wird von Staats wegen geschützt, vor allem auch was die Schulen betrifft, damit sie nicht ausstirbt.

Österreich ist ein deutschsprachiges Land, seit 1918, vorher war es ja, unter der KK-Monarchie, auch ein Vielsprachenstaat gewesen. Das sollte es aber nicht davon abhalten, die slowenische Bevölkerung und Sprache zu schützen und zu bewahren, vor allem aber auch, es vor der Engstirnigkeit gewisser deutschnationaler Kreise in Schutz zu nehmen.

Als die Italiener nach dem zweifelhaften Sieg anno 1918 Südtirol besetzten und es in Alto Adige umbenannten, und in den nachfolgenden Jahren, vor allem in den Jahren des Fascismo, nicht ohne Gewaltanwendung zu italianisieren versuchte, waren die Deutsch-Österreicher mit Recht empört und sprachen von Vergewaltigung deutscher Sprachgebiete.

Was aber tun die Kärntner Nationalisten heute anderes als slowenisches Volkstum zu unterdrücken, sie wollen die slowenische Minderheit vergewaltigen, mit Gewalt germanisieren, wofür aber auch? Und die Österreichische Bundes-

Celovec

Slovenske oddaje

NEDELJA, 24. 11.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji. — PONEDELJEK, 25. 11.: 13.45 Informacije — Za našo vas. — TOREK, 26. 11.: 9.30 Domača zabavna glasba. — 13.45 Informacije — Šport — Rdeče, rumeno, zeleno. — SREDA, 27. 11.: 13.45 Informacije — Popevke — Iz koroške literarne delavnice — ČETRTEK, 28. 11.: 13.45 Informacije — Družinski magazin. — PETEK, 29. 11.: 13.45 Informacije — Kar po domače. — SOBOTA, 30. 11.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Avstrija

1. PROGRAM

NEDELJA, 24. novembra: 15.35 Živordeči avto-bus — 16.05 Za otroke od 6. leta dalje: Wickie in močni možje — 16.35 Za mladino od 14. leta naprej — 17.25 Za družino: Ernst Fuchs: Pogovor s slikami — 17.35 Cooky in njegovi prijatelji, lahko noč za najmlajše — 18.00 Poj z nami: Nižja Avstrija — 18.45 O starem psu Bodrichu; zgodba o zvestem ovčaku — 19.00 Domačija na gorah; slike iz Štajerske — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.10 Kristjan v času — 20.15 Othello, opera v štirih dejanjih, tekst po Shakespeareu, glasbo je napisal Giuseppe Verdi — 22.25 Čas v sliki — nočna izdaja in šport.

PONEDELJEK, 25. novembra: 18.00 Znanje — aktualno — 18.25 „Dva“, lahko noč za najmlajše — 18.30 V kraljestvu divjih živali — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 ORF danes — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Ljudje na renču Šajlu: „Dolga je pot v Laranie“ — 21.15 Šport — 22.15 Čas v sliki — nočna izdaja.

TOREK, 26. novembra: 18.00 Walter in Connie: Tečaj angleškega jezika — 18.25 „Dva“, lahko noč za najmlajše — 18.30 Rožnardeči panter — 19.00 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko — aktualno — 19.20 ORF danes — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Moj prijatelj Harvey, veseli film o dobrem duhu v podobi velikega, belega zajca — 21.55 Čas v sliki — nočna izdaja.

SREDA, 27. novembra: 10.00 Televizija v šoli: Formalna logika — 10.30 Grenlandija — 11.00 Program za delavce — 12.35 Šport — 16.30 Za otroke od 6. leta naprej: Cirkus „Pestrost“ — 17.15 Za otroke od 7. leta naprej: Divja mačka — 18.00 Tečaj francoskega jezika — 18.25 „Dva“, lahko noč za najmlajše — 18.30 Tri deklice in trije dečki: „Nova šola“ — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 ORF danes — 19.30 Čas v sliki in

kultura — 20.06 Šport — 20.15 Van der Valk in deklica, kriminalni film — 22.05 Čas v sliki — nočna izdaja.

ČETRTEK, 28. novembra: 10.00 Televizija v šoli: Formalna logika — 10.30 Romantika — 11.00 Gost pri Friedrichu Cerhi — 11.30 Kaj lahko postanem? Inštalater za plin in vodovod — 12.00 Francoski šansoni — 18.00 Tečaj ruskega jezika — 18.25 „Dva“, lahko noč za najmlajše — 18.30 Športni mozaik — 19.00 Avstrija v sliki — 19.20 ORF danes — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Peter Alexander se predstavi — 21.45 Zgodbe, ki si jih ne moremo pojasniti — „Dvojno življenje“ — 22.10 Čas v sliki — nočna izdaja — 22.15 Šport.

PETEK, 29. novembra: 10.00 Televizija v šoli: Živordeči avto-bus — 10.30 Gost pri Joh. Nep. Davidu — 11.00 Program za delavce: Moj prijatelj Harvey — 12.40 Klub seniorjev — 18.00 Ostanj zdrav! — 18.25 „Dva“, lahko noč za najmlajše — 18.30 Družina Feuerstein — 18.55 Oddaja prezidijalne konference zbornice za kmetijstvo — 19.00 Ovstrija v sliki — 19.20 ORF danes — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.06 Šport — 20.15 Komisar: „Morilec ljubezenske dvojice“ — 21.20 Kapitalizem, delavsko pravo in delavski svet — 22.20 Čas v sliki — nočna izdaja — 22.25 Železni vitez s Falwortha; pustolovščina mladega plemiča, ki je rešil čast svoje družine in prestol Henrika IV. v Angliji.

SOBOTA, 30. novembra: 15.45 Koncertna ura — 16.45 Za otroke od 5. leta dalje: Listamo po slikanici — 17.05 Hišica — 17.30 Za družino: Bik ima domotožje — 18.15 Schranz X 8: smučarski tečaj (4) — 18.25 „Dva“, lahko noč za najmlajše — 18.30 Kultura — posebno — 18.55 Dober večer v soboto zvečer reče Heinz Conrads — 19.20 ORF danes — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Družinska igra z Rudijm Carellom — 21.50 Šport — 22.20 Čas v sliki — nočna izdaja — 22.25 Londonski ponarejevalec, sobotni kriminalni film.

2. PROGRAM

NEDELJA, 24. novembra: 18.00 Tedenski magazin — 18.30 Prezezi — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Kultura — posebno — 20.10 Okolica — 20.15 V lastni zadevi — 21.45 Vprašanja kristjana — 21.50 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 25. novembra: 18.30 Množice, slučaj, statistika — 18.45 Šola za starše — 19.00 Puščava zmage (1): „Življenje iz ognjenikov“ — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.00 ORF danes — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Priče našega časa — 21.15 Otroci na krivih poteh? Novi izsledki domače vzgoje — 21.55 Avstrija v sliki — 22.15 Čas v sliki in kultura.

TOREK, 27. novembra: 18.30 Iz šolske televizije: Grenlandija — 19.00 Igra s pojmi: Kaj se pravi progresivno? — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.00 ORF danes — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Enainvajset — 21.15 V.I.P.-gugalnica. Margret Dünser predsta-

vi vidne osebnosti — 22.00 Avstrija v sliki — 22.20 Znanje — aktualno — 22.45 Čas v sliki in kultura.

SREDA, 27. novembra: 18.30 Iz šolske televizije — 19.00 Ernst Fuchs: Pogovor s slikami — 20.00 ORF danes — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Ne za grad, film Heinz Fischerja-Karwina — 21.10 20-letnica smrti slavnega dirigenta Wilhelma Furtwänglerja — 22.30 Avstrija v sliki — 22.50 Čas v sliki in kultura.

ČETRTEK, 28. novembra: 18.30 Iz šolske televizije: Formalna logika — 19.00 Stik — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.00 ORF danes — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Pojoča ladja. Risarski film — 21.30 Svet in znanost — 22.30 Avstrija v sliki — 22.50 Čas v sliki in kultura — 23.20 Športni mozaik.

PETEK, 29. novembra: 18.30 Enej — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.00 Spotoma ob konec tedna — 20.09 Okolica — 20.15 HANTRAL, čudna zgodba o srečanju z močjo, švicarski film — 22.20 Avstrija v sliki — 22.40 Čas v sliki in kultura.

SOBOTA, 30. novembra: 16.50 Hans Moser — pogleda nazaj: Halo postrežek — 18.30 Med poleti — 18.55 Glasbena poročila, nato igramo kljunasto flavto (blok flavta) — 19.30 Čas v sliki — 20.00 ORF danes — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Ignoriranje in umobolni, Thomasa Bernharda — 22.05 Čas v sliki.

Ljubljana

NEDELJA, 24. 11.: 8.30 Svet v vojni — 9.10 Otroška matineja — 10.05 Poročila — 10.10 Kmetijska oddaja — 10.55 Proslava ob obletnici osvoboditve kosova — Nedeljsko popoldne — 17.40 Košarka Rabotnički : Crvena zvezda — 18.15 Poročila — 18.20 Widocq — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TVD — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 19.35 3-2-1 — 20.00 M. Božič: Človek in pol — 21.05 Branje — 21.35 Športni pregled — 22.10 TV dnevnik — 22.25 Namizni tenis Jugoslavija : Kitajska.

PONEDELJEK, 25. 11.: 8.10 in 9.30 TV v šoli — 14.10 in 15.20 TV v šoli — ponovitev — 16.30 Madžarski TVD — 17.35 E. Majaron: V znamenju dvojčkov — 17.55 Obzornik — 18.10 Moški pevski zbor iz Cerknice — 18.40 Človek v družbi — 19.00 Odločamo — 19.10 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.55 3-2-1 — 20.05 B. Shaw: Posli gospe Warrenove — 21.50 Sodobna oprema — 22.00 TV dnevnik — 22.15 Polfinale v namiznem tenisu.

TOREK, 26. 11.: 8.10, 9.35 in 10.05 TV v šoli — 14.10, 15.35 in 16.05 TV v šoli — ponovitev — 16.35 Madžarski TVD — 17.40 F. Forstnerič: Jabolko — 17.55 Obzornik — 18.10 Življenje v gi-

banju — 18.35 Mozaik — 18.40 Ne prezrite — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.44 3-2-1 — 20.05 Nekaj postati — 20.40 Propagandna reportaža — 20.45 Kam in kako na oddih — 20.55 Barvna propagandna oddaja — 21.00 T. Hardy: Mračni Jude — 21.50 TV dnevnik.

SREDA, 27. 11.: 8.10, 10.50 in 15.25 TV v šoli — 16.30 Madžarski TVD — 17.25 Vikingi — 17.50 Obzornik — 18.05 Po sledih napredka — 18.35 Mozaik — 18.40 Mladi za mlade — 19.10 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.55 3-2-1 — 20.05 Film tedna: Umberto — 21.35 Barvna propagandna oddaja — 21.40 Miniature: J. M. Letclair: Koncert za violino in godala — 21.55 TV dnevnik.

ČETRTEK, 28. 11.: 8.10 TV v šoli — 9.35 Francoščina — 14.10 TV v šoli — ponovitev — 15.35 Francoščina — 16.30 Madžarski TVD — 17.30 T. Seliškar: Bratovščina sinjega galeba — 18.00 Obzornik — 18.15 Mozaik — 18.20 Svet v vojni — 19.10 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.55 3-2-1 — 20.05 M. Vitezovič: Dimitrije Tucovič — 20.55 ROF — Vrednote nekega izročila — 21.35 Revolucija in glasba — 22.05 TV kažipot — 22.25 TV dnevnik.

PETEK, 29. 11.: 9.10 TV kažipot — 9.35 A. Harris: Androkles in lev — 10.55 Poročila — 11.00 Revolucija in glasba — 11.45 Spominski dom borcev in mladine Jugoslavije — 13.15 Madžarski TVD — 14.15 Nogoments finale — 16.15 Narodna glasba — 16.30 Lepi zabji dol — 17.55 Poročila — 18.00 Na svidenje — Dovidjenja — 18.30 To je bila pesem svetlega in vročega jedra — 19.10 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Propagandna reportaža — 19.55 3-2-1 — 20.05 Cvetje v jeseni — 21.00 Bombaša — ... TV dnevnik.

SOBOTA, 30. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Potovanje v daljno Arktiko — 10.00 Praznična Estrada — 12.00 Program za mlade gledalce — 12.30 Koncert orkestra Jugoslovanske vojne mornarice — 14.20 Igre brez meja — 15.40 Poročila — 15.45 Prelomna leta Kube — 16.25 Košarka Lokomotiva : Partizan — 18.00 Narodna glasba — 18.25 Disneyev svet — 19.10 Barvna risanka — 1.290 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.50 3-2-1 — 20.00 Cvetje v jeseni — 20.50 Moda za vas — 21.00 Operacija cicero — 22.45 Barvna propagandna oddaja — 22.50 TV dnevnik.

Naš tednik

izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uprave 82-6-69. — Telefon uredništva in oglašnega oddelka 84-3-58. Naročnina znaša: mesečno 10.— šil., letno 100.— šil. Za Italijo 3400.— lir, za Nemčijo 24.— DM, za Francijo 30.— ffr., za Belgijo 300.— bfr., za Švico 25.— šfr., za Anglijo 3.— f. sterl., za Jugoslavijo 100.— N. din, za USA in ostale države 7.— dolarjev na leto. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce št. 2, 9065 Zrelec. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

DR. IVAN TAVČAR:

6

Cvetje v jeseni

Že se je zaveselil Danijel:

„Pa počivaj! Že vidim, da nisi od fare!“

Prezgodaj se je veselil poštenjak. Kmalu sem bil v stari vaji; v mogočnih plasteh mi je padala trava in duh sveže zemlje je puhtel od nje.

Prvi sem prekosil svojo rajdo. Danijel pa je vrgel z jezo koso v travo, da je kar odskočila.

„Boš kosišče zlomil!“ ga je miril Boštjan.

Bilo je dosti smeha, kar je Danijela še bolj razkačilo:

„Nočem več plače! Dobi si novega hlapca, Presečnik!“

K Domačekarjevim grem kože past, ker res nisem za nič, če me že vsaka žaba užene!“

Proti devetem sta prišla Meta in Liza.

Izpraznili smo čerfo kislega mleka. Pod streho sem spravil tak kos kruha, kakor bi ga sedaj s svojim gospodskim želodcem ne mogel pokončati in naj bi šlo za življenje!

Po končanem tem opravilu je izpregovorila Meta:

„Mati je dejala, da naj pride Janez domov.“

Ta Janez sem bil jaz.

„Čemu?“

„Mati pravi.“

„Ne grem!“

K meni se je nagnila in šepnila:

„Pa z menoj pojdi! Ti nekaj pokažem.“

„Ker je delavec dosti, grem!“

Vstala sva, da bi odšla. To je opazil hlapec Danijel in je pričel nagajati, kakor smo si svoj čas med seboj nagajali, če sta fantič in deklíč, ko sta še v dolgih srajčicah

okrog letala, kazala si prijateljstvo. Danijel je tolkel po svojem šepastem stegnu ter kričal:

„Mož in žena,
žlica masla,
skupaj krave pasla.“

Kaj to maslo in ta krava pomenita, mi še danes ni jasno.

Meta se je ponosno ozrla proti hlapčetu ter siknila: „Švedra!“

Ta pa se je še vedno grohotal ter gonil svojo pesem o maslu in kravi.

„Torej kam?“ sem vprašal.

„Pojdiva do Karlovšice,“ mi je odgovorila.

„Jera še živi.“

V vasi na Kalarjevem dvorišču je stal osemletni Kalarjev Lovrica. Nalito polne hlačice ga je bilo in meso je kar viselo od njega. Prvi navihanec je bil med vaškimi otročaji. Komaj je ugledal Meto, se je glasno zasmejal in še bolj glasno zakričal:

„Lisica! hoha! lisica!“

Sedaj pa sem nekaj doživel. Dekle se je pretreslo in sapa je kar zapiskala iz nje. Bliskoma je bila z roko pri zemlji ter dvignila kamen, kakor ji je ravno prišel pod prste.

Lovrica jo je poizkušal hitro odkuriti, ali bilo je že prepozno. Meta je z veliko spretnostjo zavihetla svoj kamen ter zadela Lovrico zadaj v tarčico, da je lomil roke ter z največjim tuljenjem zbežal k materi in vežo.

Položaj mi je bil jasen. V vsem našem pogorju ga ni bilo človeka, da bi se mu ne bilo pridelo kako smešilo ime. Radi lepih svetlih las je bila Presečnikova Meta „lisica“. In te „lisice“ se ni mogla otresti, ker je javnost opažala, da jo spravlja v največjo jezo.

Hotel sem ji dati nekaj očetovskega poduka:

„Kaj pa vendar počenjaš? Ali je kaj takega spodobno za žensko?“

Šlo ji je na jok:

„Morem kaj, če imam te grde lase?“

Še vedno sem ji hotel biti oče:

„Povej mi, Meta, kdaj je naš Blegaš najlepši? Ali ne tedaj, kadar ga objema jutranja zarja? In kdaj se ti Stari vrh najbolj dopade? Ali ne tedaj, če okrog in okrog njega žari večerna zora? Ti pa se huduješ, da si prinesla s seboj na svet zarjo, ki ti noč in dan obseva obraz! Ali sedaj vidiš, kako si nespametna?“

Takrat sva se spustila s pota nizdol na senožeti, katera se po bregovih spuščajo do Karlovške doline. Po teh senožetih sva hodila že pred petimi leti in že tedaj sta jih oklenili najini srca.

Takoj pod Jelovim brdom izvira Karlovšica v precej mogočnem tolmu. V nji se zrcalijo jeseni in nekaj drobnih macesnov, ker je čista kakor kristal. Nato pa šumi po bregu, napravlja majhne šumeče slapove, ki se zopet nabere v tolmu, dokler ni med šumom in penami dosežen globoki dol. Po vseh tolmunih pa živi množica črno-zelenih postvri, da voda kar zatemni, kadar pred tabo švignejo pod skalnati rob.

Dolgo je molčala; končno pa je le ponižno spregovorila:

„Ne bom se več jezila!“

Prišla sva do največjega tolmu, ki je tičal nekako v sredi bregovja. Obdajalo ga je gosto jelšje, in to grmovje je ustvarjalo nekako lopo. V to lopo sva se podala ter sedla na mehko travo. Sedela sva v senci, a tolmun sam so obsevali sončni žarki. Na suhi veji nad vodo je čepel debeloglevec, sivi kačji pastir. Gorkota je prebudila iz spanja belega večernega metuljčka — mi gorjanci bi rekli „motoviljčka“ — ki je tičal pod zelenim listom. Hotel je poizkusiti svoje zaspane moči in vzdignil se je v topli zrak. Ali debeloglevec je prežal in takoj ga je pograbil, da so se bele peroti v koscih usule od drobnega mučnika. Nato je ropar z oskubenim truplom suhotno odrčal, da si je drugod v miru napravil obed.

„Jé ga!“ je vzkičnila Meta. Bele peroti so padale v vodo, kjer se je takoj začulo posebno pljuskanje. „Jera se oglaš.“

(Dalje prihodnjič)

Tudi male vloge so važne!

Tako nekako je napisal svoj čas gledališki genij Stanislavski in ta stavek je prišel v veliko modo. Najbolj pogosto ga uporabljajo upravniki in režiserji.

Ko sem prišel prvič v gledališče, sem ga slišal. Začetniku se mi je zdel sila imeniten in pomemben. Spominjam se, da nam je — bilo nas je več zelencev — upravnik v ganljivem patosu govoril o svetosti gledališkega poklica, o zvestobi do boginje Talije, zlasti pa nas je opozoril, da hlastanje po velikih vlogah ni odlika velikih umetnikov, kajti ... in tedaj je prvič prišla iz njegovih ust modra misel Stanislavskega:

»Tudi male vloge so važne!«

Stanislavski je bil sploh zelo priljubljeno čtivo in pedagoški učbenik nekaterih režiserjev. Imeli smo nekoč nekoga režiserja, ki ga je znal vsega na pamet in je vedel, na kateri strani se nahajajo pridige za igralce in kaj vse mora storiti igralec, da ustreže režiserju; strani, na katerih so bile navedene dolžnosti režiserja do igralca, pa so se mu za čuda hitro izgubile iz spomina. Ta režiser je imel svojo »metodo« režiranja. Ta metoda je sestajala iz dokaj preproste dejavnosti: možakar se je usedel v parter in, kadar mu igra igralcev na odru ni prijala, se je zadržal na vse grlo:

»Stanislavski!«

Tu in tam je tej besedici priključil še pridevnik: »široko«. Vpil je:

»Igrajte široko!«

Potem je bil nekaj časa tiho. Čez čas je razburljivo zaploskal z rokami in spet zakričal:

»Stanislavski!«

Bil je zelo domiseln umetnik in, kadar je izustil besedo Stanislavski, je to imelo prav gotovo globok pomen, ki pa je na žalost bil znan samo njemu. Tega režiserja ni več v gledališču, nihče za njim ne žaluje, vendar zaradi njegovega odhoda plemenita misel Stanislavskega ni zamrla, kajti za njim jo marljivo uporabljajo novi upravniki in novi režiserji.

Skoraj ni bilo dneva, da ne bi včasih celo po večkrat slišal znameniti stavek:

»Tudi male vloge so važne!«

Ker sem se zavedal, da bo ta citat igral v moji gledališki karieri še veliko vlogo, sem naročil gravirju, naj mi ga gravira v medeninasto ploščico. Ko mi jo je naredil, sem obesil ploščico nad svoje posteljo in prva moja misel, ko sem se zbudil in odprl oči, je bila:

»Tudi male vloge so važne!«

Zdelo se mi je naduse častno, da so me režiserji izbrali za zgodovinski objekt, na katerem so uresničevali to genialno misel. Presrečen sem bil, ko so me veliki igralci: ljubimci, heroji in kar je še ostalih nad

osemdesetkilkih in nad meter osemdeset visokih umetnikov — pitali s tem citatom in mi na izredno tovariški in ljubeč način dokazovali, kako sem lahko vesel, ker lahko igram male vloge, kajti, kot že rečeno, je že Stanislavski dejal:

»Tudi male vloge so važne!«

Na vseh razčlembenih, bralnih in poskusnih vajah, na vseh generalkah, premierah in reprizah, v obrekovalnici, na hodnikih, v privatnem življenju (včasih se mi je zazdelo, kakor da prihaja tudi iz šepetalnice) — povsod me je zasledovalo opozorilo:

»Tudi male vloge so važne!«

Nekoč mi je dejal neki mlad režiser:

»Ti imaš v našem ansamblu specifičen pomen, kajti ti si mojster malih vlog. Prav tako si teatru potreben, če ne še bolj kot ljubimec, heroj ali intrigant. Taki talenti so v vseh teatrh redki. Dober šaržist je zame več vreden kot slab ljubimec. Spoštujem Stanislavskega, ki je dal takim igralcem priznanje, ko je rekel: »Tudi male vloge so važne!«

Dvignil sem glavo in se pomembno izprsil. Ljudje, zdaj torej veste, kdo smo mi, ki igramo male vloge. Dobro bi bilo, če bi nas spoštovali in nam izkazovali čast, ki nam pripada!

Ko sem prihajal domov, nisem pozdrav-

Kako sem postal varčevalec?

(Nadaljevanje in konec)

„Hm, kar čedno vsoto,“ sem zašepetal. „Danes bom vplačal 56 dolarjev in potem vsak mesec 50 dolarjev.“

Direktor je vstal, odprl vrata, poklical knjigovodjo in neprijazno rekel:

„Mister Montgomery, ta gospod bo pri nas odprl bančni račun in vpisal 56 dolarjev. Na svidenje!“

Vstal sem in hotel oditi skozi velika odprta železna vrata. Tudi jaz sem rekel „na „To je safe,“ je dejal predstojnik in mi pokazal prava vrata.

„Šel sem k okencu in s hitro kretljivo vrigel kepico dolarjev na pult. Bil sem smrtno bled.

„Tu, prosim. Samo hitro, da bom odrešen teh muk.“

Uradnik je dal denar drugemu nameščencu, jaz pa sem moral napisati vsoto na kos papirja in se podpisati. V trenutku se mi je zavrtelo pred očmi.

„Je zdaj vse v redu?“

„Da,“ je odgovoril blagajnik.

Tedaj sem se spomnil, da sem ostal brez centa in da moram domov grede kupiti še nekaj drobnarij.

ljal žene več z dobrim dnevom, temveč:

»Pozdravljena! Tudi male vloge so važne!«

In ko sem odhajal spat, sem poljubil ženo in ji želel:

»Lahko noč! Tudi male vloge so važne!«

*

Zadnjič je bil v gledališču za nekatere pravi praznik. Uprava je razdeljevala umetniške doklade. Ker ni izobesila listka z imeni srečnežev na oglasno desko, so prišli k blagajničarki vsi, kajti vsak je na tihem upal, da bo doklado prejel. Bridko razočaranje so doživeli tisti, ki niso bili na spisku. Tudi meni uprava ni podelila umetniške doklade. To se mi je zdelo malo čudno, saj upravnik venomer poudarja in režiser vedno citira in kolegi stalno govorijo in sam se o tem prepričan, da so tudi male vloge važne.

Kaj, če niso to samo fraze, s katerimi tolažijo lahkovorne igralce? V srce se mi je zajedel dvom o resnični vrednosti toliko opevanega gesla in skoraj bi mu podlezel, če ne bi tisti hip zagledal v duhu dobrodušno se snehljajoči obraz mojstra Stanislavskega, ki me je potolažil:

»Ne gréni si življenja! Pisarna ni gledališče. Gledališče — to so igralci. Tvoj najvišji sodnik je publika. Moje misli nekateri koristolovci citirajo, kakor jim kaže taktična potreba. Takim ponarejevalcem ne verjamem! V mojih besedah je nepotvorjena resnica. Prisluhni ji:

»Tudi male vloge so važne!«

„Rad bi nekaj dvignil. Bi lahko dobil ček?“

Uradnik mi je dal čekovno knjižico in mi pokazal, kako moram izpolniti ček. Napisal sem vsoto in dal ček blagajniku. Ko ga je prebral, je vzkliknil:

„Kaj, vse boste spet dvignili?“

Videl sem, da sem namesto 6 napisal 56. To sem storil v zmedenosti, česar pa nisem smel pokazati.

Uradniki so gotovo mislili, da se mi je zmešalo.

„Denar boste spet vzeli iz banke?“

„Da, do zadnjega centa.“

„Ne boste več vplačevali?“

„Ne, nikoli več.“

„Kakšen denar želite,“ vpraša blagajnik.

„Kakšen?“ sem vprašal.

„V kakšnem denarju želite izplačilo?“

„In ostalih 6?“

„Bankovec za 50 dolarjev.“

„V bankovcih po dolar.“

Tekel sem iz banke, za seboj pa sem slišal tak krohot, da se je gotovo tresel strop. Od tedaj ne prestopim več praga banke. Denar nosim v žepu, prihranke zamenjam v srebrne dolarje in jih spravljam v nogavici. Stephen Leacock

RIKO:

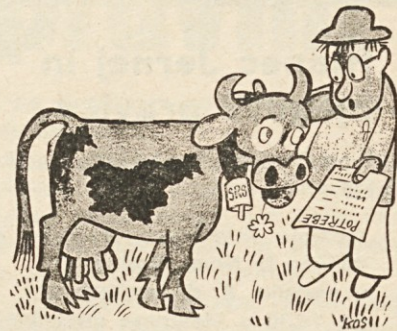
V gneči

Zgubil sem zadnje upanje. Ljudi je polno, a tebe ni!

Oziram se, vrat zavijam, oči napenjam, a tebe ni!

Zakaj? Obup me obide...

A poskoči mi srce: luči se posveté: tu si!...

Za dobro voljo

Znajde se

„Ti, kako neki ti je uspelo spraviti vso plesnivo čokolado v promet?“

„Tako kakor svoj čas moko in sladkor. Eni najbolj „molčečih“ žensk sem zaupal, da mi bo čokolada kmalu pošla. In potem mi je drugi dan zares že pošla.“

Telefonska

Petrič je poklical po telefonu svojega prijatelja Pavliča.

„Halo, Pavlič! Si ti tam?“

„Da!“

„Mi lahko posodiš petsto šilingov?“

„Zveza je slaba, ne morem ničesar razumeti.“

„Vprašal sem te, če mi moreš posoditi petsto šilingov.“

„Zveza mora biti resnično zelo slaba, ker ne razumem niti besedice.“

„Tedaj se je oglasila telefonistka iz centrale:

„Zveza je odlična, gospoda!“

Pavliča pograbila nato jeza in zatuli v telefon:

„Če ga vi, gospodična, tako razumete, mu pa vi posodite, kar želi!“

KAREL ROJŠEK:

(5. nadaljevanje in konec)

Koroški Slovenci prvič na Poljskem

Bog je hotel, da jezik, ki ni spregovoril, da bi kaj izdal od svete spovedi, ostane nestrohnjen. S tem čudežem je pokazal, da je bil sv. Janez Nepomuk žrtev spovedne molčečnosti. Dne 19. marca 1729 je bil prištet med svetnike.

Potem je še spomenik svetnika sv. Venceslava, ki sedi visoko na konju s kopjem v ceslavi. Po njem je imenovan eden najlepših roki. Po njem je imenovan eden najlepših trgov v mestu. Venceslav je bil sin češkega kneza Vratislava in njegove žene Drahomire iz rodu Lutičanov. Ko je bil star 14 let, mu je umrl oče. Ker je bil še mladoleten, je vladala njegova mati. Venceslava in njegovega mlajšega brata Boleslava so dali v odgojo kneginji Ljudmili, ki ga je vzgojila v krščanskega vladarja. Njegova mati Drahomira je iz neznanih vzrokov bolj ljubila drugega sina Boleslava in se družila s tistimi, ki so hoteli vreči Venceslava s prestola. Seveda jo je kot vladar ostro posvaril, vendar ona ni bila toliko kriva kot je mislil. Zato je v svoji tenkovestnosti molil: »O Bog, ne prištevaj mi tega greha.«

Po tem dogodku je mati soglašala z Venceslavom in mu zvesto stala ob strani. Toda zarotniki so se poslužili njegovega mlajšega brata, ki je hrepenel po prestolu. S pomočjo svojih pristašev se mu je posrečilo umoriti brata. Ves češki narod je objela silna žalost nad mrtvim knezom. Tudi ti

sti, ki prej niso soglašali z njim, so spoznali, kako velikega vladarja so izgubili. Na kraj umora je prihitel tudi mati Drahomira. Očitala si je, da je to, kar se je zgodilo, kazen za to, ker je dala umoriti taščo, sv. Ljudmilo. Bridko je jokala nad nesrečno usodo svojega prvorojenca. Mrtvi Venceslav si je osvojil srca Čehov.

Spomenik pa sem si ogledal s tremi znanci.

Mogočen je ta spomenik v nadnaravni velikosti, ko gleda po trgu z viška, na levi od njega je sv. Ljudmila, v ozadju Karlov muzej, pred njim pa lep vodomet. Na Hradčanih smo obiskali tudi cerkev Marije Lorete, zidana po vzorcu italijanske Lorete v letih 1626–1631. V cerkvenem zvoniku pojo zvončki in naznanjajo čas. Tu smo si poleg cerkve ogledali še zraven stoječo zakladnico z mnogimi cerkvenimi dragocenostmi, kot so plašči, kelih in monštrance neprecenljive vrednosti. To so redki, če ne edinstveni predmeti, ki sem jih kdajkoli videl, tako je npr. monštranca visoka okoli 70 cm, tehta 12 kg in ima 6.622 biserov. To je darovala knežja družina Lobkowitz. Hradčane so po prvi svetovni vojni prenovili. Pri tem ima velike zasluge tudi naš rajni slovenski arhitekt, Jože Plečnik, katerega sem osebno dobro poznal in sva se v moji stroki večkrat srečala. Ker so pili

ure naše vodnice na žalost potekle, smo bili prikrajšani za redko zanimivost, Karlov most, ki ima 30 kipov umetniške vrednosti. Z mostu je najlepši razgled na Hradčane. Žal nam je bilo, da si nismo mogli ogledati v zlati Pragi, imenovana tako verjetno po zlati ulički, ki pa je danes siromašna, še mnogo drugih znamenitosti. Ob petih smo vzeli slovo od mesta starinskih zanimivih stavb in se peljali v okoli 30 km oddaljeni hotel Polabi v Lysi.

Drugo jutro smo zgodaj ustali, da smo bili že ob petih v avtobusu. Zajtrk smo dobili v vrečkah, ki seveda ni bil topel, pač pa dober in zajeten. Vožnja gre v smeri češko-avstrijske meje. Ko smo vprašali češko spremljevalko, koliko je pri njih poddržavljenega, je odgovorila, popolnoma vse. Privatnik ima lahko svojo hišico, zraven nekaj vrta za zelenjavo, nekaj kokoši, celo prašiča ima lahko, do krave pa ni prišlo v pogovoru. Če se nam je zlagala, ne vem? V tem je velika razlika med češko in Poljsko. Seveda imajo Čehi veliko tekstilnih tovarn, veliko rudnikov premoga in drugih rud. Češka je povečini industrijska dežela in je preusmerila kmeta v delavca.

Majhen postanek še v Budějovicah, da napravimo zadnje krone. V bližnjem parku sta dva kosca kosila zadnje otavo. Takoj sta bila dva od naših pri njih, da poskusita s koso, ki jo že dalj časa nista imela v rokah. Malih motornih kosilnic še mesto nima, pač pa mislim, da jih ima za velike senožeti. Obredel sem par ulic, da si kupim za zadnje krone nekaj sadja, toda povsod je slabo in ga je malo v trgovinah. Napo-

sled sem kupil kg kislega, slabega grozdja, ker pač dobrega ni bilo, za deset kron.

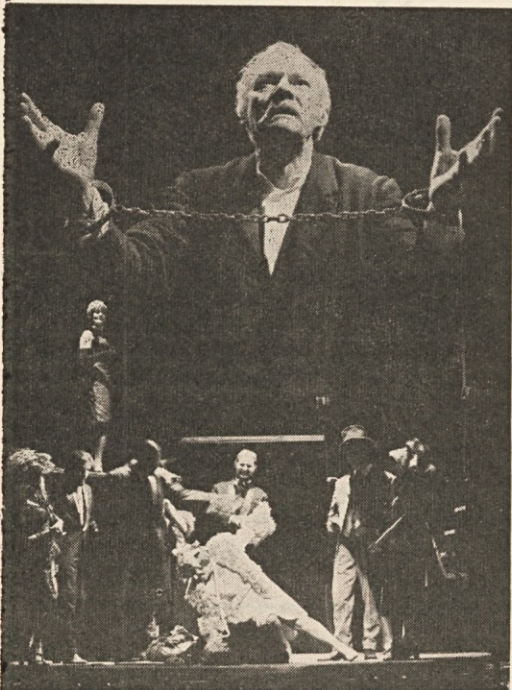
No, kljub temu gre življenje naprej, tudi pri njih. Na meji smo seveda zopet čakali, pobrali so potne liste in jih preverjali, potem so pregledali avtobusne prtljažnike, nakar smo morali vsi izstopiti; carinik je v praznem prostoru pregledal, če ni kje kakšno živo bitje. Potem je drugi carinik prinesel potne liste in vstopil v avtobus. Prav po vojaško, toda vljudno, je pozval vsakega po imenu, in na ta način nas je spravil vse v avtobus. Seveda je dobil vsak svoj potni list nazaj. Torej na vseh prehodih iz Avstrije na Slovaško, iz Slovaške na Poljsko, iz Poljske na Češko in iz Češke v Avstrijo, se niso dotaknili niti enega kovčka, niti torbice in še manj denarnice.

Vožnja smo nadaljevali od Dolnega Dvorišta na meji, preko Linza na Windschgärsten, kjer smo nekdanji vindišarji, imeli sv. mašo ob petih popoldne. Vožnja je šla potem čez Tuve, Judenburg do Celovca, kamor smo prispeli ob četrtna enajst, brez najmanjšega pripetljaja.

To je zasluga našega ATA, ki je lepo povezoval voditeljice z nami, kakor tudi zasluga dobrega šoferja Alexandra, ki je tako varno krmaril ladjo 50 ljudi okrog 2500 km dolge poti. Vsi smo bili ena družina, ki je prosila pri Materi Čenstohovski, naj izprosi vsem narodom pametne krščanske voditeljice, da se ne bi ponovilo, to kar smo videli v Auschwitzu, temveč da bi se kot bratje in sestre znašli v združenji in mirni Evropi. S to željo vas pozdravlja vaš sopotnik.

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA
V CELOVCU vabi na igro

Hlapec Jernej in njegova pravica

ki jo je po Cankarjevi povesti priredil Jože Babič.

Gostuje Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice, v nedeljo, 8. decembra 1974, ob 14,30 v Mestnem gledališču v Celovcu.

Vstopnice v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, pri zastopnikih farne mladine, v pisarni Krščanske kulturne zveze v Celovcu (tel. 0 42 22 - 84 3 58), ter eno uro pred predstavo v Mestnem gledališču.

Rojaki prisrčno vabljeni!

Začetek manevrov: 1 vojak s Koroškega - mrtev

CELOVEC. — Manevri avstrijske zvezne vojske so se žalostno začeli: pri trčenju vojaškega tovornjaka s civilnim v Scheiflingu na Štajerskem, je našel smrt 37-letni narednik štaba Ferdinand Walder iz Faninga pri Blatogradu (Moosburg). Poveljnik nesrečnega tovornjaka 34-letni oficirski namestnik Heinz Katschnig iz Celovca je bil lažje ranjen.

FPÖ: porazi . . .

(Nadaljevanje z 2. strani)

Ker je v Avstriji skoraj nemogoče, da bi neuspeli politik doživel comeback (povratak), pričakujejo opazovalci avstrijskega političnega terena comeback velike koalicije: ne zato, ker bi uvidela SPÖ in ÖVP potrebo združitve sil, ampak ker bo očitno partner za majhno koalicijo FPÖ postala tako nepomembna, da ne bo več mogla nositi tega političnega bremena.

Celotnoavstrijska FPÖ je vsaj v javnosti zbrisala image nemškonalne stranke, je zloglasni predstavnik NDP dr. Norbert Burger poskrbel za drugačen vtis. Pred (nazadnje prepovedanim) zborovanjem NDP se je hvalil, da je eden od članov predsedstva FPÖ tajno član NDP: „Ne mine ura, da ne bi zvedel, kaj se ravno godi v FPÖ“, je izjavil Burger. — Na vprašanje, ali je tisti tajni član koroški poslanec in teoretik o podedovanju primarij dr. Otto Scrinzi, Burger ni hotel konkretno odgovoriti. „To je bilo zelo nefair od Burgerja“, je nato prizadeto izjavil Scrinzi.

Zborovanje NDP v Kremsu, ki je bilo

Predsednik Tito: dobre možnosti za razvoj odnosov z NDR

Minuli petek je jugoslovanski predsednik Tito zaključil štiridnevni uradni obisk v Vzhodni Nemčiji. S soprogo Jovanko in ostalimi člani jugoslovanske delegacije se je vrnil v Beograd. Ob povratku v Beograd je Tito v kratki izjavi poudaril, da je bil obisk zelo uspešen in da so berlinski razgovori pokazali, da obe državi lahko uspešno sodelujeta na mednarodnem področju in prispevata k nadaljnemu popuščanju napetosti, posebno k večji stopnji varnosti v Evropi.

Skupna izjava o obisku in razgovorih, ki je bila istočasno objavljena v Berlinu in Beogradu, poudarja, da se sodelovanje med obema državama in partijama v zadnjih letih uspešno razvija na osnovi načel suverenosti, neodvisnosti, enakopravnosti, nevmešavanja v notranje zadeve, medsebojne koristi in spoštovanja posebnosti notranjega razvoja in mednarodnega položaja obeh držav. Skupna izjava še posebno omenja uspešni

razvoj sodelovanja na področju kulture in znanosti, medtem ko glede gospodarskega sodelovanja ugotavlja, da obstajajo razne možnosti za znatno povečanje blagovne izmenjave.

V skupni izjavi, kot tudi v izjavi, ki jo je dal Tito zahodnonemški televiziji pred odhodom iz Berlina, se ugotavlja, da so razgovori o aktualnih mednarodnih vprašanjih pokazali enakost ali podobnost pogledov o najvažnejših obravnavanih problemih. Nerešena osnovna vprašanja družbeno-gospodarskega razvoja in krizna žarišča, kot so Bližnji vzhod, Ciper, Indokina, Južna Afrika in druga področja, zahtevajo povečanje dejavnosti vseh naprednih sil na svetu proti imperializmu in reakciji.

● V razgovorih sta obe strani posvetili posebno pozornost položaju v Evropi.
● Izjava na koncu omenja, da je predsednik Tito povabil vodjo partije NDR Honkeckerja, da obišče Jugoslavijo. Honkecker je povabilo z veseljem sprejel.

DRSALNI ŠPORT:

Drsalno društvo iz Celovca ima podpornika

Na tiskovni konferenci Drsalnega društva Vrbsko jezero je njegov načelnik dir. trgov. Manfred Zojer v četrtek, 14. novembra, koroškimi novinarjem podal sliko sedanjega stanja društva. Začel je z ugotovitvijo, da je v sedanjem času postala navada, da nekatere bogate gospodarske družbe in podjetja podpirajo posamezna športna društva in ustanove. Tudi Zojer je prišel z veselo novico, da je takega podpornika našlo tudi Drsalno društvo Vrbsko jezero (EVW). Tako je Družba beton-jeklo prevzela, v pravem pomenu besede, skrb za razcvet drsalnega športa na Koroškem.

Družba beton-jeklo in Družba za postavitve jeklenih cevi, sta na področju opreme in armiranja izmed vodilnih podjetij Avstrije in zaposlujeta danes nad 400 delavcev in nameščencev. Podružnica tega podjetja, ki obsega vso Koroško, ima nastavljenih 100 delavcev.

Družba beton-jeklo si je zastavila za cilj, da bo odslej podprla Drsalno društvo Vrbsko jezero, zlasti idealiste-drsalce na dolge proge in umetnostnega drsanja, ki morda ne najdejo takega odziva kot npr. nogometiški ali igralci hokeja na ledu. S tem podpornikom Družbe beton-jeklo si želi Drsalno društvo krepkega razmaha, da bi se drsalni šport na Koroškem ukoreninil med

najširše plasti našega prebivalstva. To pa si vodstvo društva želi tudi z raznimi prireditvami. Tako bi bila taka prireditev 1. drsalni športni praznik združen z avtomobilsko tombolo v nedeljo, 24. novembra, v mestni hali v Celovcu, s pričetkom ob 17. uri. Na tem športnem prazniku bodo nastopili drsalni plesni par, drsalci na dolge proge in igra hokej na ledu. Častno pokroviteljstvo je prevzel koroški deželni glavar, Leopold Wagner, ki ga na prireditvi ne bo, zastopal ga bo Erwin Frühbauer, ker bo prav tedaj na službenem potovanju v Egiptu.

Dobitki na tomboli so: 1 avtomobil Ford Escort Strada, 1 moped Puch Maxi, 1 kolo s petimi prestavami, 1 kemping-kolo, 1 pralni stroj, 1 hladilnik in še veliko drugih vrednostnih predmetov.

Vstopnice za odrasle stanejo 50.— šil., vključno srečka, za mladino do 12. leta stane vstopnica 25.— šilingov. Dodatne srečke, cena 20.— šil., lahko kupite med predstavo v hali. Vstopnice dobite v predprodaji v Deželnem potovalnem uradu v Celovcu, Beljaku in v Št. Vidu ob Glini.

Igral bo zabavni orkester Herzog-Combo, ki bo začel predstavo z novo koračnico (komponiral dipl. inž. prof. Honka) in fanfarami, ki jih je skomponiral kapelnik celovškega Mestnega gledališča Anton Mark. B. L.

Varilnik s transformatorjem
Delovni trak
Jeklene police
Ravnilne plošče
Računalni stroji
in drugo orodje
v prodaji po nizkih cenah

SCHERZERWERK

Bahnweg 27

Klagenfurt — Celovec

telefon 85 2 71

Oglašujte v našem listu!

PONUDBA

Oddam v najem prostor za trgovino ob Zablatniškem jezeru (Turnersee). Interesenti naj se javijo pri upravi lista ali po telefonu 0 42 39 - 314.

Naše prireditve

VABILO

na predavanje inženirja Blaža SINGERJA

„Gospodarsko socialni problemi koroških Slovencev iz vidika domačih razmer“

● v petek, dne 22. novembra 1974, ob 20.00 pri ŠOŠTARJU v Globasnici.

● v petek 29. novembra, ob 20.00 v farni dvorani v Selah.

„SKUPNA KOROŠKA“

Katoliška mladina vabi na diskusijske večere Referenta:

dr. Valentin Inzko

dr. Ernst Waldstein

V sredo, 27. novembra, ob 19.30 v Pliberku v farni dvorani;

V torek, 3. decembra, ob 19.30, v farni dvorani v Borovljah.

PROSLAVA KRISTUSA KRALJA

Dekaniji ROŽEK in BOROVLJE vabita na

„mini-mladinski dan“

Kraj:

Št. Jakob v Rožu, v farni dvorani

V nedeljo, 24. novembra 1974, ob 14.30

Proslava bo dvojezična.

Vabi mladinski team dekanij Rožek in Borovlje.

Vabilo na

veselico lovcev

v soboto, dne 23. novembra, v gostilni KOVAČ na Obirskem.

Igrajo „Fantje izpod Obirja“. — Vsi prisrčno vabljeni!

DOM V TINJAH PRIREJA

kuharski tečaj

kombiniran za razne menije, jedi na žaru in mrzle jedi.

Teoretični in praktični pouk!
Od ponedeljka, 25. novembra, od 9. ure, do srede, 27. novembra 1974, do 17. ure.

Vodja in učitelj:

znani WIFU-kuhar Hans Kleber iz Celovca.

Prispevek: za tečaj: šil. 360.—; za prenočišče in zajtrk: na dan šil. 60.—

Imaš že NAŠO PESEM?

Če še ne, jo dobiš

v pisarni Krščanske kulturne zveze v Celovcu, pri krajevnih prosvetnih društvih in pri voditeljih farne mladine ter pri Katoliški mladini v Celovcu.

DOM V TINJAH

vabi na

POTOVANJE V EGIPT

z letalom

od 8. do 16. februarja 1975 v semestralnih počitnicah

Cena: približno šil.: 6.900,—

Interesentom določimo po želji točnejši program z opisom kulturno-zgodovinskih krajev in spomenikov.

Prijave sprejema: Dom v Tinjah do 20. decembra t. l.

POTOVANJE V SVETO DEŽELO

z letalom

od 4. do 11. marca 1975

Cena: približno šil.: 6.900,—

Prijave sprejema: Dom v Tinjah do 31. 12. t. l.

Koroška stvarnost —

v NAŠEM TEDNIKU

RUTAR-CENTER

● ugodno dobavi

● in hitro na dom dostavi

RUTAR CENTER, A-9141 Dobrla vas — Eberndorf, telefon 0 42 36 - 381

„Frühzeitige Weihnachtseinkäufe
sichern größte Auswahl,
beste Beratung
und angenehme Atmosphäre“